

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

Ieva Eglynienė

KORUPCIJOS PREVENCIJOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS
LIETUVOS POLICIJOS SISTEMOJE

Baigiamasis magistro projektas

Vadovė

Doc.dr. Eglė Vaidelytė

KAUNAS, 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

KORUPCIJOS PREVENCIJOS POLITIKOS
ĮGYVENDINIMAS LIETUVOS POLICIJOS SISTEMOJE

Baigiamasis magistro projektas

Viešoji politika (kodas 621L22008)

Vadovas

(parašas) Doc. dr. Eglė Vaidelytė
(data)

Recenzentas

(parašas) dr. V. Morkevičius
(data)

Projektą atliko

(parašas) Ieva Eglynienė
(2017-05-29)

KAUNAS, 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų

(Fakultetas)

Ieva Eglynienė

(Studento vardas, pavardė)

Viešosios politikos programa , SMTV-5/1

(Studijų programa, kursas)

Baigiamojo projekto „Korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimas
Lietuvos policijos sistemoje“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 17 m. gegužės 29 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Ievos Eglynienės**, baigiamasis projektas tema „Korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimas Lietuvos policijos sistemoje“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

SANTRUMPŲ ŽODYNĖLIS

LR - Lietuvos Respublika.

ES - Europos Sąjunga

EK - Europos komisija.

STT – Specialiųjų tyrimų tarnyba.

VPK – Vyriausiasis policijos komisariatas.

PD prie VRM – Policijos departamentas prie vidaus reikalų ministerijos.

TI – Transparency International (nevyriausybinė organizacija tirianti įvairaus pobūdžio korupciją)

IT – Imuniteto tarnyba.

IV – Imuniteto valdyba.

NKKP – Nacionalinė kovos su korupcija programa.

KSI – korupcijos suvokimo indeksas

KMI - kyšio mokėjimo indeksas

PETS - Viešųjų išlaidų srauto žymėjimas

NKSKP – Nacionalinė kovos su korupcija 2015–2025 metų programa

VPVS - Vieningos pajėgų valdymo sistemos

LENTELĖS

1. lentelė. Korupcijos apibrėžimai.....	13
2. lentelė. Prevencinės priemonės prieš korupciją.....	19
3. lentelė. Lietuvos institucijų, organizacijų ir pilietinių kovos su korupcija iniciatyvų pavyzdžiai.....	22
4. lentelė. Europoje institucijų, organizacijų ir pilietinių kovos su korupcija iniciatyvų pavyzdžiai.....	23
5. lentelė. Tyrimo respondentų kodai.....	42
6. lentelė. Respondentams pateikti klausimai.....	42
7. lentelė. Delfi.lt portalo duomenys.....	43
8. lentelė. 15min.lt portalo duomenys.....	44
9. lentelė. Lrytas.lt portalo duomenys	45
10. lentelė. Alfa.lt portalo duomenys.....	46
11. lentelė. Labiausiai pažeidžiamiausios korupcijos sritys Lietuvos policijoje.....	48
12. lentelė. Korupcijos atvejai policijoje, kurie įsimintiniausi piktnaudžiavimo suteikta galia, išradingumu.....	52

PAVEIKSLAI

1. pav. Korupcijos rūšys Pasaulio bankas	15
2. pav. Korupcijos rūšys.....	16
3. pav. Korupcijos rūšys pagal Heidenheimer.....	17
4. pav. Pagrindiniai korupcijos tyrimai.....	24
5. pav. Korupcijos suvokimo indeksas.....	25
6. pav. Papirkimų atvejų skaičius policijoje.....	29
7. pav. Pasitikėjimo policija rezultatai.....	29
8. pav. Korupcijos prevencijos pagrindiniai elementai pagal korupcijos prevencijos įstatymą.....	33
9. pav. Prevencinės korupcinės programos pagal korupcijos prevencijos įstatymą.....	35
10. pav. Tarnybinių patikrinimų rezultatas.....	39
11. pav. Lietuvos populiariausi naujienų portalai.....	41
12. pav. Žiniasklaidos priemonių rezultatai.....	47
13. pav. Labiausiai pažeidžiamos korupcijos sritys Lietuvos policijos sistemoje.....	47
14. pav. Efektyviausi kovos su korupcijos apraiškomis būdai Lietuvos policijos sistemoje.....	49
15. pav. Korupcijos pasireiškimą Lietuvos policijos sistemoje sąlygojančios priežastys.....	50

TURINYS

SANTRUMPŲ ŽODYNĖLIS.....	4
LENTELĖS.....	5
PAVEIKSLAI.....	6
TURINYS.....	7
SUMMARY.....	8
ĮVADAS.....	9
1. KORUPCIJOS IR JOS PREVENCIJOS POLITIKOS TEORINĖ ANALIZĖ.....	12
1.1 Korupcijos samprata ir jos tipai.....	12
1.2 Korupcijos prevencijos samprata ir bruožai.....	18
1.3 Organizacijos kovojančios su korupcija.....	21
1.4 Korupcijos matavimo tyrimai.....	24
2. KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONIŲ LIETUVOS POLICIJOS SISTEMOJE APŽVALGA.....	27
2.1 Korupcijos prevencijos politikos teisinis reglamentavimas.....	30
2.2 Policijos imuniteto tarnybos veikla.....	37
3. KORUPCIJOS PREVENCIJOS POLITIKOS KOKYBINĖ ANALIZĖ POLICIJOS SISTEMOJE.....	40
3.1 Tyrimo metodikos pagrindimas.....	41
3.2 Žiniasklaidos priemonių turinio analizė	43
3.3 Tyrimo „Korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimo Lietuvos policijoje“ rezultatų analizė.....	47
IŠVADOS.....	53
REKOMENDACIJOS.....	54
LITERATŪRA.....	55
PRIEDAI.....	64

Eglynienė, Ieva. *The Implementation of Corruption Prevention Policy in Lithuania's Police System*: Master's thesis in Political Science / supervisor assoc. Prof. Dr. Eglė Vaidelytė. The Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology.

Research area and field: 02 S

Key words: police, corruption, prevention, policy of corruption prevention, political measures.

Kaunas, 2017. 65 p.

SUMMARY

Corruption is social phenomenon, which is determined by legal, social, financial, economic and other assumptions. Because of alteration of these assumptions, country has to react, respond very quickly, in pursuance to create flexible basis of fight against corruption. After restitution of independence, Lithuania has started to create laws, which regulate corruption prevention, various corruption prevention programmes and plans. New corruption emergences, ingenuity of government's officials, encourages to improve these programmes and plans, because features of crimes' composition change, considering that government officials are acquainted with valid laws of Republic of Lithuania and they know, how to avoid direct connection with incriminated crime. There is no information about researches of Lithuania's police prevention measures effectiveness. Also, there has never been any survey with Immunity Management and with all Immunity Departments' superiors of all 10 districts of Lithuania. Officers deal with hard and responsible work, in pursuance to prevent corruption in system of Lithuania's police. This master's thesis project, will seek to clarify, if the policy and measures of corruption prevention are effective in Lithuania's police system. **The aim of this work.** To analyze and to evaluate measures of corruption prevention implementation in Lithuania's police system. **The object of this work.** Policy of corruption prevention in Lithuania's police system. **The tasks of this work.** 1. To analyze theory of corruption, it's prevention, review researches of corruption; 2. To analyze measures of corruption prevention implementation in Lithuania's police system; 3. To analyze laws, which regulate corruption prevention; 4. To make analysis of research and to present conclusions and recommendations. Causes of corruption are very various and different – social, economic, political – institutional, political. Many of authors analyze this phenomenon, however, there is no agreed conception of corruption. Corruption prevention is one of the most effective ways to eliminate corruption. It is education of society and officers, reliability evaluation of government officials, data collection about officers, which are engaged to corruption. The implementation of corruption prevention policy and measures in Lithuania's police system is effective and it may be confirmed with statistical documents. People rely in police officers increasingly more. Research found that prevention measures, created by police, affected image of police positively, the decreased number of cases of corruption show that corruption prevention and it's measures consolidated positive changes in Lithuania. **The methods of this work.** Scientific literature and analysis of laws, analysis of secondary data, analysis of content, half-structured expert interview. **The structure of this work.** This work is made of introduction, summary, 3 main parts, work ends with conclusions and recommendations and list of literature and sources. In the first part of the work, corruption and it's prevention concepts are analyzed, researches of corruption are reviewed. The second part of the work, is dedicated to review corruption prevention in Lithuania's police system, immunity service activity and legal basis of corruption prevention in Lithuania. The third part of the work is dedicated to results' analysis of qualitative research, conclusions and recommendations.

IVADAS

Temos aktualumas. Korupcija yra socialinis reiškinys, kurį nulemia teisinės, socialinės, finansinės, ekonominės ir kitokios prielaidos. Nuolat kintant šioms prielaidoms, valstybė turi į tai labai greitai reaguoti kurdamą lankstų teisinį kovos su korupcija pagrindą. Siekiant sustabdyti ar užkirsti kelią korupcijos apraiškoms, po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje imta kurti korupcijos prevenciją reglamentuojančius teisės aktus, įvairias korupcijos prevencijos programas bei planus.

Valstybėje už teisingumą, saugumą dalinai atsakingi ir policijos pareigūnai. Jeigu Policijos pareigūnai savo visas pareigas, vykdytų atsakingai, užtikrintų įstatymų laikymosi skaidrumą, korupcijos reiškinys mūsų valstybėje būtų pristabdytas, o gal ir nebeegzistotų. Tačiau, iki šiol dažnai žiniasklaidoje informuojama, kuomet policijos pareigūnai yra kaltinami korumpuotu darbu ir kyšių ėmimu. Policijos pareigūno atsakomybė už kyšininkavimą, pirmiausia turi būti paremta atsakomybe prieš Lietuvos Respublikos įstatymus ir asmeninius profesinius moralinius ir etinius principus.

Vykdamą korupcijos prevenciją ir įgyvendinant daugelį metų kovos su korupcija politiką, labai svarbu suvokti, kad korupcija neigiamas reiškinys, todėl norint ją užkardyti reikalinga ne vien atsakingų institucijų įtaka, bet ir žmonių pilietiškumas teikiant neigiamą informaciją apie korupcijos apraiškas valstybinėse įstaigose ir privačiame sektoriuje. Jeigu visuomenė nesuvokia, kad korupcija yra žalingas dalykas valstybėje, pašalinti ją ar sumažinti jos mastą yra labai sudėtinga. Korupcijai išplitus, visuomenė nebepasitiki ne tik teisėtvarkos ir teisėsaugos institucijomis, bet ir valstybe, jos valdžia. Norint suvaldyti korupciją reikalinga atlikti korupcijos prevencijos politikos analizes.

Literatūros, kuri būtų analizavusi korupcijos reiškinį policijos sistemoje nerasta, arba ji nepasiekiamą. Autoriai analizavo korupciją ir jos buvimą viešajame sektoriuje įvardindami jos rūšis, tipus, apibrėžimus, etikos pažeidimus, bet tai nebuvo taikyta konkrečiai policijos sistemai, o apibendrintai pateikiama viešajam sektoriui. Kaip įgyvendinama korupcijos prevencija Lietuvos policijos sistemoje, galima matyti pagal vykdomas korupcijos prevencijos programas, korupcijos prevencijos priemonių planus, nuolat atnaujinamus ir papildomus teisės aktus. Vis naujos korupcijos apraiškos, valdininkų išradingumas, skatina šias programas ir planus tobulinti, nes nusikaltimo sudėties požymiai kinta atsižvelgiant į tai, kad valdininkai pakankamai gerai susipažinę su Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais ir žino kaip išvengti tiesioginių sąsajų su inkriminuojamu nusikaltimu. Kad lengviau būtų nustatyti korumpuočiausias policijos veiklos sritis bei padalinius Lietuvoje, Policijos departamente buvo įsteigta Imuniteto valdyba, o apskrityse vykdo prevenciją ir korumpuotų pareigūnų atžvilgiu atlieka bausmes ir taiko tyrimus įsteigti savarankiški Imuniteto skyriai, tiesiogiai pavaldūs Imuniteto valdybai. Darbe bus analizuojamas korupcijos prevencijos

politikos ir priemonių įgyvendinimo veiksmingumas Lietuvos policijos sistemoje. Kad būtų konkrečiai tirtas Lietuvos policijos prevencinių priemonių veiksmingumas informacijos nerasta. Taip pat, niekada nebuvo apklausiami Imuniteto valdybos ir visų 10 Lietuvos apskričių Imuniteto skyrių viršininkai, pareigūnai kasdien dirbantys sunkų ir atsakingą darbą, siekiant užkardyti korupciją Lietuvos policijos sistemoje. Magistro darbe bus siekiama išsiaiškinti kaip ir kiek veiksmingai veikia korupcijos prevencijos įgyvendinimo politika ir jos priemonės Lietuvos policijos sistemoje.

Po nepriklausomybės atkūrimo, Lietuvoje korupcijos ir jos prevencijos problemas pradėjo analizuoti tokie autoriai kaip A. Pivoriūnas (1997), D. Jočienė (1997) jie pamėgino apibrėžti korupcijos sampratą, jos rūšis, valstybių vykdomą teisinio korupcijos persekiojimo praktiką. Vėliau sampratą analizavo Gaivelis (2001), Palidaskaitė J. (2005, 2010). Kriminologiniu aspektu korupcijos reiškinių nagrinėjo V. Justickis (2001), Dobryninas (2001), A. Raudonienė (2002), G. Šatienė (2005), apie korupcijos prevenciją rašė Vaitiekus S. (2002), Vingevičiūtė (2007) ir kt.

Darbe buvo remiamasi užsienio autorių tokių kaip: Ackerman (2001), Groose (2000), Klitgaard (2005), Neild (2002), Heidenheimer (2002), Pope (2000), Gaycar (2013) ir kt., literatūra.

Problema. Kokios korupcijos prevencijos politikos priemonės yra veiksmingiausios įgyvendinamos Lietuvos policijos sistemoje?

Darbo objektas. Korupcijos prevencijos politika Lietuvos policijos sistemoje.

Darbo tikslas. Išanalizuoti ir įvertinti korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimo priemones Lietuvos policijos sistemoje.

Darbo uždaviniai :

1. Atlikti korupcijos, jos prevencijos teorinę analizę, apžvelgti korupcijos tyrimus.
2. Išanalizuoti korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimo priemones Lietuvos policijos sistemoje.
3. Išanalizuoti teisės aktus reglamentuojančius korupcijos prevenciją.
4. Atlikti kokybinio tyrimo analizę ir pateikti išvadas bei rekomendacijas.

Darbo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, antrinių duomenų analizė, turinio analizė, pusiau struktūrizuotas ekspertinis interviu.

Darbo struktūra: Darbą sudaro įvadas, santrauka, trys dėstymo dalys, darbas baigiamas išvadomis bei rekomendacijomis ir literatūros bei šaltinių sąrašu.

Pirmoje dalyje nagrinėjama korupcijos ir jos prevencijos samprata, apžvelgiami korupcijos tyrimai. *Antroje* darbo dalyje bus atlikta korupcijos prevencijos apžvalga Lietuvos policijos sistemoje, imuniteto tarnybos veikla bei teisiniai korupcijos prevencijos pagrindai Lietuvoje ir Europos sąjungoje. *Trečioji* dalis skirta kokybinio tyrimo rezultatų analizei, išvadoms bei rekomendacijoms.

1.KORUPCIJOS IR JOS PREVENCIJOS POLITIKOS TEORINĖ ANALIZĖ

Nuo Romos imperijos laikų buvo laikomasi nuostatos, kad valdžia korumpuota, o didelė valdžia – korumpuota dar labiau. Laikui bėgant, keičiantis amžiams korupcijos reiškinys išliko, tačiau įgavo naujų formų, pasireiškimo sričių ir tapo „išradingesnis“. Nors visas pasaulis kovoja su korupcija, spaudoje nuolat pasirodantys faktai, institucijų atliekančių korupcijos tyrimus ir paskelbtos ataskaitos tik patvirtina nuogąstavimus, kad problema yra ir su ja reikia kovoti. Išnaikinti šio reiškinio nepavyko, tačiau sukūrus tinkamas prevencijos priemones – galima. Valstybės tarnautojai nėra išimtis, nes pastaraisiais metais jų daromi korupcinio pobūdžio nusižengimai tapo vis įžūlesni (Christian, Fisanick, Csonka, 2002, p. 18 – 19)

„Transparency International“ (toliau – TI) organizacijos įkūrėjas J.Pop, teigia, kad prielaidos korupcijai atsirasti prasideda nuo asmens galimybės ir polinkio tenkinti asmeninius interesus ir nesvarbu kokia tai sritis: sportas, verslas, labdara ar kita veikla. (Transparency International and Pope, 2000).

Pastaraisiais metais mokslininkai, politikai, valstybės tarnautojai daug dėmesio skyrė korupcijos reiškinio analizei, o visuomenė, buvo skatinama prisidėti prie šio reiškinio pažabojimo ir nuolat informuojama apie institucijų nuveiktus darbus.

Žodis „korupcija“ tapo populiarus ir plačiai vartojamas ne tik Lietuvos, bet ir įvairių pasaulio valstybių žiniasklaidoje bei literatūroje. Korupcija turi daug apibrėžimų. Plačiąja prasme korupcija reiškia – piktnaudžiavimą valdžia siekiant asmeninės naudos. Valstybės tarnyboje korupcijos požymiai, kenkia demokratijai, ekonomikai ir teisės sistemai, todėl rengiamos prevencinės priemonės turi būti nuoseklios, visapusiškos ir ilgalaikės. Būtina nurodyti konkrečias atsakomybės priemones už neteisėtus veiksmus, siekiant, kad korumpuotas asmuo suprastų, jog neišvengs asmeninės atsakomybės už piktnaudžiavimą pasitikėjimu.

Šioje darbo dalyje bus analizuojama korupcijos problema, mąstai, reikšmė. Kovoti su korupcija galima tada, kai atsiranda šio reiškinio žalos suvokimas, kada jį galima apibrėžti ir priimti tinkamus ir savalaikius sprendimus šiam reiškiniui pažaboti.

1.1. Korupcijos samprata ir jos tipai

Tarptautinių žodžių žodyne teigiama, kad: „Korupcija“ [lot. *corruptio* – gadinimas, papirkimas], pareigybinių teisių panaudojimas pasipelnymo tikslais, pareigūno ar politinio veikėjo papirkimas” (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985, p. 269).

Tiksliai apibrėžti korupcijos sampratą yra sudėtinga, nes korupcijos reiškiniai paslėpti, jos formos atskirose šalyse skirtingos. Autorius D. Trangas teigia, kad dėl korupcijos reiškinio sudėtingumo, jos formų ir tipologijų įvairovės yra per 300 korupcijos apibrėžimų.

Skirtingais laikotarpiais, skirtingi autoriai turėjo suvokimą apie korupciją ir formulavo savo apibrėžimus (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Korupcijos apibrėžimai.

Autorius	Korupcijos suvokimas
Kennedy J. (1961) Čikagoje pasakyta kalba.	<i>Kennedy teigimu, įstatymai numato korupcijos fakto baudžiamumą, atsakomybę, pasekmes bet esmė yra visuomenės suvokimas ir garsiai kalbėjimas. Tai turėtų būti kiekvieno piliečio užduotis, nes tylėjimas ar apsimitimas nematyti, negirdėti „suduoda smūgi“ laisvei, padorumui ir teisingumui.</i>
Nye J. S. (1989)	<i>Nye teigimu korupcija yra elgesys, kai užimant tam tikras pareigas pažeidžiant taisykles, elgesys pakinta siekiant privačių interesų.</i>
V. Justickis, A. Raudonienė (2001)	<i>V. Justickio ir A. Raudonienės nuomone, korupcija yra besikartojanti nusikalstama veika. Šią veiką vykdo asmuo, palaikantis tarnybos santykius su valstybės aparatu su privačiu verslo subjektu, rinkėjais, su žiniasklaidos auditorija(skaitytojais ir žiūrovais), ir kuri pasireiškia piktnaudžiavimu savo padėtimi bei pasitikėjimu siekiant asmeninės naudos.</i>
Hungtington S. P. (2002)	<i>Hungtington teigimu korupcija yra Valstybės tarnautojų elgesys, kuris siekiant asmeninių tikslų nukrypsta nuo priimtinių normų. Bet pati korupcija nėra elgesio nukrypimas nuo priimtinių normų, tai normų nukrypimas nuo nusistovėjusių elgesio standartų.</i>
Pope J. (2002)	<i>Pope teigimu korupcija yra endeminė ir atsiranda visur, kur tik galima pasinaudoti savo padėtimi siekiant pasipelninti.</i>
Azizas T. A. (2006)	<i>Azizo teigimu, korupcija yra liga, dėl kurios turi problemų visos šalys ar didelės ar mažos, ar turtingos ar skurstančios, tai patvirtina „Korupcijos suvokimo indeksas.</i>
Eigen P. (2006)	<i>Eigen teigimu korupcija yra šių laikų blogis, kad korupcijoje glūdi beveik visų didžiausių problemų šaknys, korupcijos egzistavimas trukdo spręsti problemas. Dėl korupcijos nukenčia įvairūs pasaulio regionai, net ir tiek kur žmonės yra ties skurdo riba.</i>

Sudaryta darbo autoriaus.

Apibendrinant lentelėje pateiktus apibrėžimus galima teigti, kad įvairių laikotarpių ir profesijų atstovų kriterijai apibūdinant korupciją skiriasi, bet dauguma autorių suvokia, kad niša korupcijai atsiranda ten, kur yra valdžia ir galimybė priimti tam tikrus reikšmingus sprendimus suinteresuotų asmenų naudai, siekiant pasipelnymo ir asmeninės naudos.

Galima išsiskirti Kennedy (1961) teiginį. Autorius mano, kad įstatymų įgyvendinimas yra kiekvieno mūsų uždavinys, todėl visuomenė negali apsimesti, kad nieko nevyksta, nes toks elgesys kenkia padorumui ir teisingumui.

Gavelytė (2004), neapibrėžė korupcijos sąvokos nes autorės manymu, tiksliausiai korupcijos esmę ir pavojingumą atskleidžia korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų sąrašas. Nors dažniausiai mokslininkai korupciją sieja su piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi, teisininkė skirsto piktnaudžiavimo padėtimi situacijas, o veiklą, kurioje nėra nusikalstamos veikos požymių, ji vertina kaip tarnybinį nusižengimą (Gavelytė, 2004, psl 42).

Ackerman (2001) teigia, kad korupcija yra valstybinės valdžios panaudojimas asmeniniam pasipelnymui. „Didžioji korupcija“ vyksta aukščiausiuose valdžios lygiuose ir apima svarbiausius vyriausybės projektus ir programas. Aukščiausieji valstybės pareigūnai gali parinkti projektus ir daryti

pirkimus, bei priimti tam tikrus sprendimus menkai ar visiškai nepagrįstus ekonomiškai. Autoriaus manymu korumpuoti valstybinio sektoriaus pareigūnai iškreipia valstybinio sektoriaus paslaugų skaidrumą ir prieinamumą, kad gautų daugiau asmeninės naudos, kartu kuria neefektyvią valstybinę politiką.

Autoriai Gambeta, Hindesas, Klitgaardas, Ackerman teigia, kad korupcijos apibrėžtumas, priklauso nuo paties korupcijos suvokimo: vieni bandymą paveikti ar atsidėkoti gali traktuoti kaip kyšį, kiti – kaip dovaną.

Lietuvių autoriai Raudonienė (2002), Justickis (2001) mano, kad korupcija yra ne tik materialinė nauda – pinigai, mokslininkai teigia, kad tai gali būti: dovanos, protekcijos, susijusios su nauja darbo vieta, pirmenybė, karjera, atsakomosios paslaugos ir pan.

Palidaskaitės (2003) teigimu, pilietis bandantis papirkti (duodamas kyšį), pažeidžia etikos normas, o norintis pasipelnėti, priima kyšį, o iš šių veiksmų susiformuoja korupcija. Kyšiu siekiama papirkti įtaką galintį daryti tarnautoją, kad atlikti tam tikrus veiksmus, kurių jis neturėtų atlikti, arba susilaikyti nuo reikalaujamų atlikti veiksmų“ (Palidaskaite, 2003, p. 98)

Palidaskaitė (2003) išskyrė du papirkimo būdus :

- *tiesioginis* – bandoma papirkti tiesiogiai asmenį;
- *netiesioginis* – pasitelkiant tarpininkus.

Pasak autorės, kyšiai duodami ne tik aukštų postų pareigūnams, bet ir eiliniams tarnautojams kurie ir tampa tarpininkais. Palidaskaitė (2010) apibūdino, korupciją kaip reiškini, keičiantį formas ir prisitaikantį prie aplinkos pokyčių. Autorė išanalizavo ir pateikė šiuos korupcijos reiškinių apibūdinimus:

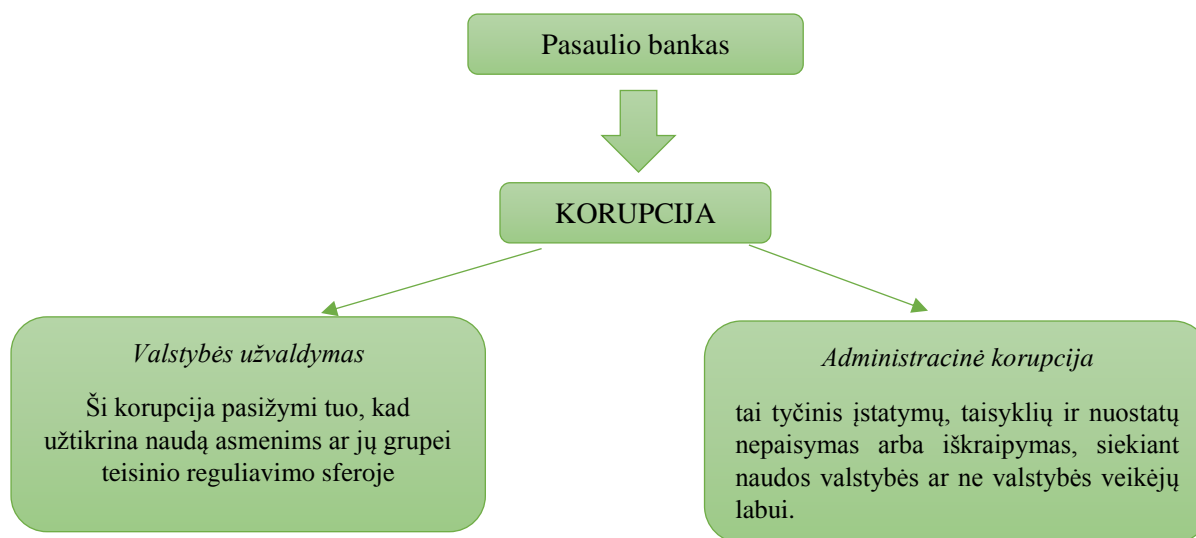
- *Jungtinės Tautos*, korupciją įvardina kaip piktnaudžiavimą valstybine valdžia ir tarnybine padėtimi siekiant asmeninės naudos;
- „*Transparency International*“ ir *Pasaulio bankas*, teigia, kad korupcija – tai piktnaudžiavimas viešajame gyvenime siekiant sau asmeninės naudos;
- Europos Tarybos Kovos su korupcija grupės (Group of States Against Corruption – GRECO) apibrėžimas išskiria kyšininkavimą, kaip reiškini, kuriuo siekiama neteisėtos naudos sau ir kitiems, pasitaikantį tiek valstybiniame, tiek ir privačiame sektoriuje;
- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Konvencijoje „Dėl kovos su užsienio valstybių pareigūnų kyšininkavimu sudarant tarptautinius verslo sandorius“, korupcija vadinama nusikaltimu, nes tokia pareigūno veikla neteisėta ir ja siekiama piniginės ar kitos neteisėtos naudos užsienio valstybės gyventojui. (Palidaskaitė, 2010, p. 216)

Gardineris (2002) išskiria tris korupcijos sudėtines dalis, kurios sudaro korupcijos visumą:

Nusižengimas įstatymui – nesilaikymas įstatymų nustatytų normų, savo įgaliojimų viršijimas pasinaudojant padėtimi, savo naudai.

Žala visuomenės interesui – korupcija sumažina įplaukas į valstybės biudžetą, kai duodant kyšius nemokami mokesčiai ir baudos, nuslepamos realios pajamos, įvežamos neapmokestintos prekės. Dėl korupcijos gali būti pažeistos esminės žmogaus teisės į sveikatos apsaugą, išsilavinimą, teisę į nuosavybę ir t.t.

Lūkesčių neatitikimas – asmuo nusivilia valstybės tarnautoju, jeigu įsitikina, kad pastarasis, jam aktualų klausimą imsis spręsti tik, gavęs atlygį, už paslaugą (Gardiner, 1993, p. 44 – 56)

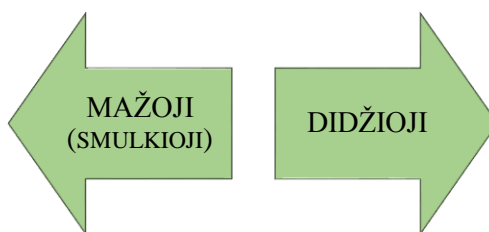
1 pav. Korupcijos rūšys Pasaulio bankas (2000 p. 44-56)

Pasaulio Bankas korupciją skirsto į *Valstybės užvaldymą* ir *Administracinę korupciją* (žr. 1 pav.). Šios korupcijos liečia įstatymų leidybą, vykdomąją bei teisminę valdžią ir taip siekiama manipuluoti kontrolės ir priežiūros tarnybomis. Šioms korupcijoms būdingos organizuotos grupės ir tai vyksta aukščiausiu valdžios lygiu, bei apima svarbiausius vyriausybės projektus ir programas. Būna ir tokių atvejų, kai įtaką daroma vyriausybei, biudžetui, šalies išlaidoms bei ekonomikos plėtrai. Tai būdinga didesnio masto, tarptautinei korupcijai (kaip tarptautinės kompanijos pasiruošusios mokėti pareigūnams, kad tik gautų jiems pelningus valstybės užsakymus, arba slaptą informaciją apie rengiamus projektus, galinčius pakeisti situaciją investicijų rinkoje ar kitose sferose (The World bank, 2000, pp. 45 – 52).

Administracinė korupcija pagal į ją įtrauktus subjektus dar skirstoma į *individualią* ir *sisteminę* korupciją.

Korupciją taip pat galima išskirti „*pasyviają*“ ir „*aktyviają*“. „*Pasyvioji*“ suprantama kaip kyšio davimas, o „*aktyvioji*“, kaip valstybės tarnautojo gauta nauda (Caiden., Caiden ., 1990, p. 62 – 69).

Kiekybiniais kriterijais korupciją galima skirstyti į (žr. 1 pav.).

2 pav. Korupcijos rūšys pagal J. Palidauskaitę (2010, p. 239)

Smulkioji – tai smulkūs mokėjimai, ar skatinimai sulaukti palankaus sprendimo, ji būdingesnė viešojo administravimo ir paslaugų sričiai (sveikatos apsaugai, kelių policijai ir kt.);

Didžioji – reiškiasi aukščiausiuose valdžios sluoksniuose, kur yra galimybės veikti įstatymų leidybą, valstybės ir visuomenės vystymosi tendencijas, ji būdinga valstybės politikams ir aukštiems valdžios asmenims (Palidauskaitė, 2010, p. 239).

Transparency International Lietuvos skyriaus atstovai (2002), taip pat įvardina, kad smulkioji ir didžioji korupcija, daro didelę politinę, socialinę, ekonominę bei moralinę žalą.

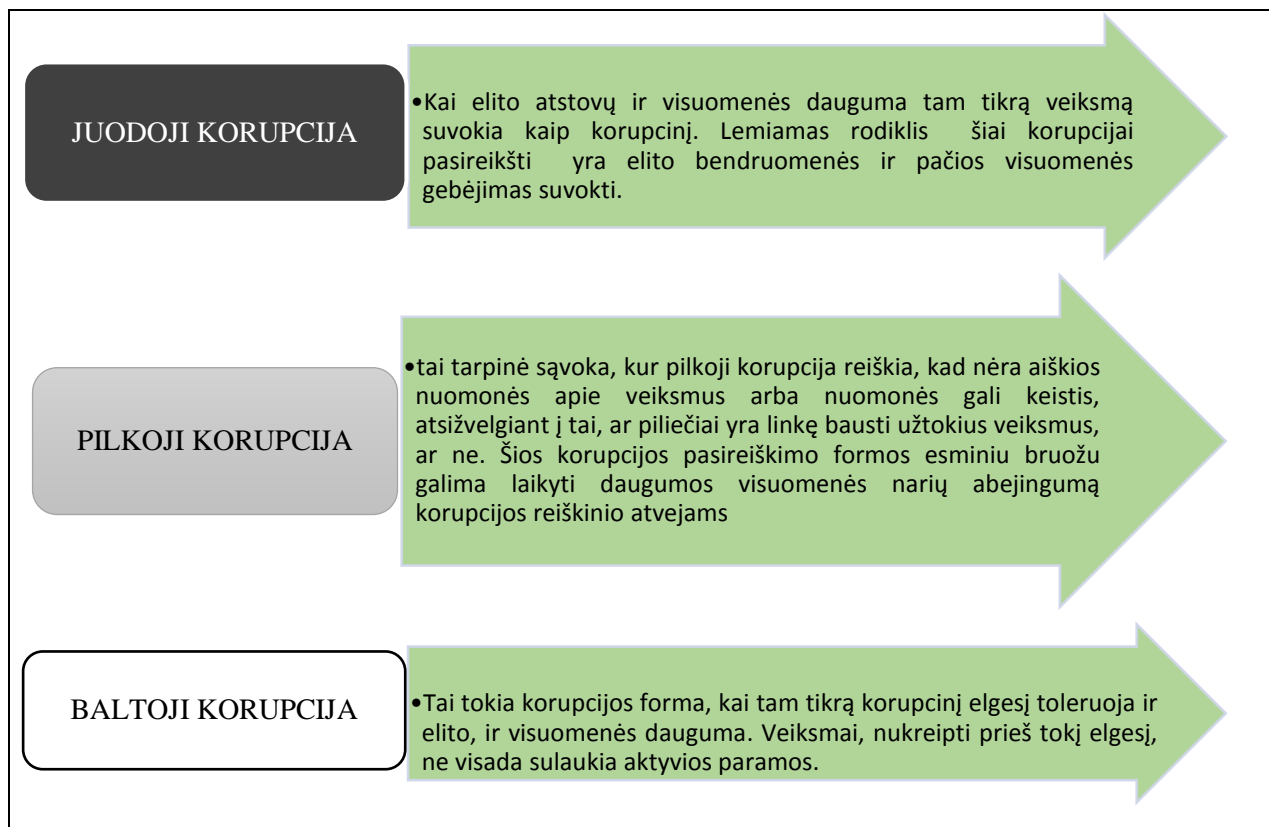
Atsižvelgiant į tai, kaip tam tikrus veiksmus suvokia elitas ir visuomenė, ir kaip visuomenė suvokia korupciją skirtingose politinėse sistemose, Heidenheimeris (2002) išskyrė juodąją, pilkąją ir baltąją korupciją (Heidenheimer, 2002, p. 152) (žr. 2 pav.).

Palidauskaitė (2005), išskyrė korupcijos sąvokos kitimo tendencijas:

akcentuojant asmeninę naudą pereinama į grupes ir organizacinės naudos suvokimą → dėmesys viešojo valdymo organizacijų pereina į privatų → suvokiamas pačios problemos kintantis – globalus kontekstas (Palidauskaitė, 2005, p. 27).

Domarkas (2005), perteikė mintis iš forumo, vykusio 2005 m. gegužės 25-27 dienomis Korėjoje. Renginys buvo skirtas plėtros politikai, todėl nemažai buvo kalbama apie valdymą ir skaidrumą valstybinėse įstaigose. Skaidrumas valdžioje, pasak autoriaus, gali būti suprantamas kaip demokratinių procesų atvirumas, kuris remiasi valdžią turinčių bei sprendimus priimančių valdininkų elgesiu ir veiksmais. Skaidrus valdininkų elgesys siejamas su profesine etika, sąžiningumu ir garbingumu, antraip sudaromos prielaidos korupcijai ir kitiems neigiamiems reiškiniams (Domarkas, 2005, p. 9).

3 pav. Korupcijos rūšys pagal Heidenheimerį (2002, p. 152)

Heidenheimeris (2002), susiejo skirtingą visuomenės ir korupcijos skirstymą, ir teigė, kad dėl globalių pokyčių, korupcijos reiškinys tampa fragmentiškas ir dviprasmiškas. Modernioje pilietinėje visuomenėje, toks modelis nebeatspindi korupcinio elgesio. Įsisenėjusios korupcijos atvejai dažniausiai vadinami juodąja korupcija (Heidenheimer, 2002, p. 152).

Justickis ir Raudonienė (2001), išskyrė tris korumpuoto elgesio išskirtinius bruožus:

- 1) asmeninės arba grupinės naudos siekimas;
- 2) slepiama veikla, kitaip tariant mainai tarp suinteresuotų pusių;
- 3) toks elgesys paprastai nėra pavienis atvejis ir turi tendenciją kartotis.

Abi šalys įsitraukia į reiškinį siekdamos asmeninės naudos, nes mainais, kiekvienas gaus reikalingą materialinę ar kitokią naudą (Justickis, Raudonienė, 2001, p. 345-347).

Pasaulio Bankas (2000) išanalizavo ir įvardino pagrindines korupcijos priežastis :

- *Bendrosios, socialinės* – nedarbas, netobula sveikatos apsaugos sistema, maži valstybės tarnautojų atlyginimai ir kt.
- *Institucinės* – institucijose netaikomas rotacijos principas, netaikoma motyvacija, neskaidrūs sprendimo priėmimo procesai ir kt.

- *Teisinės* – neištobulinti teisės aktai, dažnas įstatymų keitimas ir kolizijos nebaudžiamumas, neišdirbtos kontrolės sistemos ir kt.
- *Visuomenės pilietiškumo problema* – požiūrio į korupciją nebuvimas, pasyvumas, prieštaravimas antikorupcinėje veikloje ir kt.
- *Išorinių veiksnių įtaka* – tarptautinės korupcijos atsiradimas, sąlygų sąžiningai konkurencijai nesudarymas, kontrabandos kontrolės stoka ir kt.

Pasaulio banko (2000) teigimu, kad didžiausia problema, kovoje su korupcija išlieka pilietiškumo, pranešant apie korupcijos apraiškas stoka, pareigūnų nebaudžiamumas bei ydinga teisinė sistema su pakankamai lengvai „apeinamais“ teisės aktais.

Gavelio (2001) nuomone, korupciją gali įtakoti pareigūnų finansinis nepriteklis, tačiau autorius neneigia pasaulio banko nuomonės, kad nebaudžiamumas ir teisės aktų spragos labai padrąsina valdininkus kyšininkauti (Gavelis, 2001, p. 27)

Korupcijos reikšmės aiškinimų yra daug, tačiau mokslininkai neprieina prie bendros nuomonės, šiam reiškiniiui apibūdinti. Bendrąją prasme galima teigti, kad korupcija – tai veiksmai siekiant asmeninės ar grupinės naudos, kurie atliekami panaudojus turimą valdžią, pažeidžiant galiojančius teisės aktus, visuomenės interesą bei moralės normas.

2.2. Korupcijos prevencijos samprata ir bruožai

„Transparency International“ pasaulinės nevyriausybinės organizacijos pirmininkas Eigen mano, kad korupciją įmanoma kontroliuoti tik tada, kai valstybė, pilietinė visuomenė ir privatus sektorius vykdo bendrą kovą. (Transparency International and Pope, 2000, p. 68)

Schmidt (2007) teigimu, įvairios korupcijos apraiškos yra matomos jau daug metų, bet korupcijos prevencijos būdų tyrinėjimas yra naujove. (Schmidt, 2007, p. 18)

Frederickson (1997) teigė, kad orientacija į privačius interesus, sąlygoja dirbančių asmenų orientaciją į valdžios sluoksniuose pasitaikančią korupciją ir neetišką elgesį (Frederickson, 1997, p. 41).

Palidauskaitė (2010) teigia, kad užuot kovojus su korupcijos padariniais, būtina prevencija, kuri padėtų šalinti korupcijos veikas sukeliančias priežastis ir sąlygas, bei ugdyti antikorupcinę kultūrą, besiremiančią idealiomis vertybėmis. (Palidauskaitė, 2010, p. 277)

Raudonienė (2002) mano, kad pirmiausia kovojant su korupcijos reiškiniu valstybiniame ir privačiame sektoriuje, reikia peržiūrėti ir išanalizuoti korupcijos sampratą bei parengti tikslų teisiškai apibrėžtą korupcijos apibrėžimą. Autorės nuomone detaliau paaiškinta sąvoka, būtų lengviau suvokiama visuomenei, lengviau ją būtų taikyti teisėkūroje bei viešojo administravimo institucijų praktikoje. Mokslininkė siūlo korupcijos reiškinį traktuoti, kaip tyčinius asmens veiksmus, kada už tam tikrą funkciją

atlikimą arba neatlikimą, tiesiogiai arba netiesiogiai žadamas, siūlomas, duodamas, prašomas ar priimamas neteisėtas atlygis, kuriuo siekiant asmeninės naudos sau arba kitiems asmenims (Raudonienė, 2002, p. 114-121).

Bluvšteinas (1994) teigia, kad korupcinių nusikaltimų prevencijai būdinga sudėtinga sistema, kuri susideda iš prevencinių priemonių ir subjektų, įgyvendinančių šias priemones. Tačiau prevencinės priemonės įvairios, todėl remiantis LR Korupcijos prevencijos įstatymo 5 straipsniu, galima išskirti šias pagrindines rūšis, be kurių korupcijos prevencija neįmanoma. (žr. 2 lentelė)

2lentelė. Prevencinės priemonės prieš korupciją.

PREVENCINĖS PRIEMONĖS	REIKŠMĖ
Korupcijos rizikos analizė	Valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos analizė antikorupciniu požiūriu. Analizė atliekama pagal nustatytą metodiką (Specialiųjų tyrimų tarnyba. STT veikla.).
Kovos su korupcija programos	Kovos su korupcija programos rengia STT Programų strateginis tikslas – sumažinti korupcijos mastą, padidinti skaidrumą, atvirumą viešajame ir privačiame sektoriuose.
Teisės aktuose įtvirtinto ar teisės aktų projektais numatomo teisinio reguliavimo poveikio korupcijos mastui vertinimas (teisės aktų ar jų projektų antikorupcinis vertinimas)	Vertinimas yra atliekamas remiantis LR antikorupcinio įstatymo 8 str. nuostatomis, STT atlieka savo iniciatyva arba Respublikos Prezidento, Seimo Pirmininko, Ministro Pirmininko, Seimo komiteto, komisijos, frakcijos siūlymu. Atliekant vertinimą nustatoma, ar įstatymą tikslinga tobulinti.
Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, arba apie asmenį, kurį į pareigas Europos Sąjungos ar tarptautinėse institucijose teikia Lietuvos Respublika, pateikimas	Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikia STT, asmenį skiriančiam vadovui. Informacija apie asmenį sudaro, išrašai apie jo teistumus, dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos asmens atžvilgiu priimtus nuosprendžius ar nutartis, asmens atleidimą iš tarnybos ar pareigų dėl priesaikos sulaužymo, pareigūno (teisėjo) vardo pažeminimo, asmens padarytus šiurkščius tarnybinius nusižengimus, asmeniui paskirtas administracines nuobaudas ar administracinio poveikio priemones.
Informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams	Pateikiama informacija apie nusikalstamas veikas, tarnybinius nusižengimus padariusius tarnautojus, taip pat patrauktus administracinę ar drausminę atsakomybę už sunkius tarnybinius nusižengimus, susijusius su Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimu. Apie juridinius asmenis pateikiama informacija, kurie įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu yra pripažinti padarę korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas.
Visuomenės švietimas ir informavimas	Antikorupcinis visuomenės švietimas vykdomas visų tipų ir lygių švietimo įstaigose pagal parengtas švietimo programas, per visuomenės informavimo priemones ir kitais būdais, žmonių korupcijos problemos suvokimo problemai spręsti.
Nustatytų korupcijos atvejų paviešinimas	

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis LR Korupcijos prevencijos įstatymu (2002)

Kovojant su korupcija svarbios yra tokios priemonės, kaip nuolatinė priežiūra, efektyvus kontrolės mechanizmai, turi būti sukurtos specialiosios tarnybos tokiems nusikaltimams tirti, atitinkančios padarytą žalą baudmės paskyrimas ir nusižengimo aplinkybių paviešinimas, labai svarbus faktorai toje kovoje.

Rudokas (1999), teigia, kad korupcijos prevencijai skiriamas ypatingas dėmesys. Autoriaus mano, kad geriau perspėti apie nusikaltimą, negu stengtis atitaisyti padarytą žalą ir įvardina bendruosius kovos su korupcija principus:

- viešajame administravime tarnautojai ir pareigūnai turėtų laikytis pagrindinių Konstitucijos principų, tokių kaip – prieš įstatymus visi lygūs, vienodų galimybių užtikrinimas visuomenėms nariams ir kt (Rudokas, 1999, p. 36);
- kova su korupcija turi vykdama viešai, nes viešumas tai priemonė sulaikyti pareigūnus nuo neteisėto poelgio (Rudokas, 1999, p. 36);
- didinamos asmeninės atsakomybės ribos (Rudokas, 1999, p. 36);
- turi būti kuriamos specialiosios tarnybos, į kurias galėtų kreiptis piliečiai turintys informacijos apie pareigūnų piktnaudžiavimą (Rudokas, 1999, p. 36);
- rengti nepriekaištingos reputacijos personalą darbui valstybiniame sektoriuje (Rudokas, 1999, p. 36);
- leisti įstatymus, galinčius kontroliuoti valdininkus ir užkertančius kelią pareigū piktnaudžiavimui. Taip pat peržiūrėti valstybės projektus, kurie galimai tapo pareigūnų manipuliacijos priemone (Rudokas, 1999, p. 36);
- įpareigoti su korupcija kovojančias institucijas užtikrinti, kad juose dirbtų nešališki bei kompetetingi savo darbą išmanantys pareigūnai (Rudokas, 1999, p. 36);
- taikyti rotaciją valstybės tarnyboje (Rudokas, 1999, p. 36).

Bluvšteinas (1994) suskirstė prevencijos priemones pagal subjektą į bendrąsias ir specialiąsias. Bendrąsias priemones naudoja organizacijos, kurioms teisėsauga yra tik viena iš krypčių, tačiau ne pagrindinė, o specialiąsias priemones naudoja teisėtvarką palaikančios organizacijos, tame tarpe ir teisėsaugos įstaigos.

Korupcijos apraiškos valstybės tarnyboje, valstybės institucijose bei privačiame sektoriuje, kenkia valstybės demokratijai, ekonomikai ir teisinei sistemai, todėl parengtos korupcijos prevencinės priemonės turi būti nuoseklios ir ilgalaikės. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas korupcijos prevencijai ir asmeninės atsakomybės už neteisėtus veiksmus principo įgyvendinimui.

Profesorius Dobryninas (2005) mano, jog norint pažaboti korupciją neužtenka vien priimti antikorpucinius įstatymus, organizuoti atitinkamus teisėsaugos institucijų padalinius arba viešai deklaruoti gerus ketinimus. Autoriaus nuomone antikorpucinė veikla yra sudėtinga kompleksinė veikla, apimanti net tik įvairias politines, ekonomines, kultūrines gyvenimo sferas, bet ir numatanti konkrečius korupcijos kontrolės ir prevencijos

mechanizmus. Autoriaus nuomone, kad vienas iš efektyviausių korupcijos prevencijos mechanizmų yra korupcijos diagnostika, kuri padeda nustatyti pažeidžiamas korupcijos sferas ir pritaikyti joms efektyvias antikorpucines programas (Dobryninas, 2005, p. 32-34)

Palidaskaitės (2003) nuomone, kovojant su korupcija, turi būti sukurti griežti priežiūros ir kontrolės mechanizmai, kurie padėtų efektyviai atskleisti trūkumus vykdant korupcijos prevenciją. Autorė teigia, kad pirmas žingsnis tokioje kovoje su korupcija yra vidinės valstybinių ar vietos savivaldos institucijų kontrolė bei aiškus, bene svarbiausias žingsnis yra asmeninės atsakomybės nustatymas viešojo sektoriaus pareigūnams. Atlikus mokslinės literatūros analizę autorė pateikė išvadą, kad dažniausiai valstybės tarnautojai į korupciją įsitraukia dėl asmeninių neigiamų priežasčių (skolų, nuostolių, brangių įpročių), netinkamos vidinės organizacijos kontrolės (piktnaudžiauja žiniomis) ir asmeninio integralumo stokos (Palidaskaite, 2003, p. 86)

Vaisvalavičiūtė (2007) vienu efektyviausių būdų įvardina: antikorpucinis visuomenės švietimą, sociologinius tyrimus bei jų analizę, įstaigų ir organizacijų, institucijų, kovojančių su korupcija sukauptus blogosios praktikos duomenis ir jų analizavimą (Vaisvalavičiūtė, 2007, p. 76-77).

Visame pasaulyje korupcija neatsiejama nuo valdžios. Valdžia suteikia galimybę priimti sprendimus, susijusius su valstybės reguliuojamomis sritimis, bei juos vykdyti. Tačiau sprendimų priėmimo bei jų vykdymo valdininkams reikia vadovautis visuomenės interesais. Korupcija atsiranda tada, kai valstybės tarnautojai pradeda keisti visuomenės interesus į asmeninius. Buvimas valdžioje suteikia ir didelę atsakomybę, tačiau dėl tam tikrų priežasčių ir teisės normų spragų atsiranda galimybė išvengti atsakomybės, bei pasipelnyti. Tačiau tarnautojų asmeninis pasipelnymas yra tik viena medalio pusė. Kita pusė – žala visuomenės, privatiems interesams, valstybės tarnautojų, kaip sąžiningų valdžios atstovų, įvaizdžio žlugimas, korupcijos įsitvirtinimas aukščiausiuose valdžios sluoksniuose bei jos išplėtimas po visą sistemą (Palidaskaitė, 2005, p. 35).

1.3 Organizacijos kovojančios su korupcija

Kovos su korupcija priemonės turi įgyvendinti paskirti valdžios institucijų padaliniai, todėl steigiamos nepriklausomos valstybinės institucijos ir tarnybos, „karštosios“ anoniminės linijos bei galimos pilietinės iniciatyvos projektai. Kovai su korupcija įsteigtos institucijos, organizacijos ar pilietinės iniciatyvos gali veikti nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygiais. Siekiant pateikti Lietuvoje ir Europoje veikiančių organizacijų ir pilietinių kovos su korupcija iniciatyvų organizacijų sąrašą, pateikiami aktualūs institucijų, vykdančių prevenciją pavyzdžiai (žr. 3 lentelę, 4 lentelę):

3 lentelė. Lietuvos institucijų, organizacijų ir pilietinių kovos su korupcija iniciatyvų pavyzdžiai

Organizacijos pavadinimas	Veiklos sritis	Lietuvos dalyvavimas
LIETUVOJE		
Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT)	Specialiųjų tyrimų tarnybos pagrindinės veiklos sritys: baudžiamasis persekiojimas, korupcijos prevencija, antikorupcinis visuomenės švietimas ir informavimas. Veiklos laukas apima korupcinių veikų, susijusių su viešaisiais pirkimais, vykdomais iš valstybės, savivaldybių biudžetų ir Europos Sąjungos lėšų, užkardymo ir prevencijos priemonės bei korupcinių veikų, susijusių su administracinės priežiūros ir kontrolės vykdymu, užkardymo ir prevencijos, ypač statybos, aplinkosaugos srityse veiklos priemonės.	Nepriklausoma valstybinė kovos su korupcija institucija, atskaitinga Lietuvos Respublikos Prezidentui ir Seimui.
Transparency International Lietuvos skyrius (TILS)	Organizacija vykdo tiriamąją veiklą šiose srityse: - korupciją skirstant ES struktūrinių fondų paramą; - korupciniais laikomus teisės aktus; - korupciją viešuosiuose pirkimuose; - žiniasklaidos korupciją; - politikų finansų skaidrumą; - korupciją savivaldoje ir savivaldos antikorupcinių programų efektyvumą; - vyriausybės ir savivaldybės turimos informacijos prieinamumą piliečiams. O taip pat kuria savivaldybės antikorupcinių veiksmų įvertinimo metodiką ir ekonominės kaštų ir naudos analizės pritaikymo korupcijos susekimui metodiką.	Transparency International (TI) yra pasaulinė pilietinė organizacija, pirmaujanti antikorupcinėje veikloje. TI skatina pilietines iniciatyvas kovoje su korupcija, atlieka įvairius korupcijos tyrimus (korupcijos suvokimo indeksas), rengia studijas bei rekomendacijas. Lietuvos skyrius yra šios organizacijos dalis.
www.ekspertai.eu	Pilietinė iniciatyva. Tikslas - tapti korupcijos žinių portalu.	Įkurta ir veikia Lietuvos Respublikoje.
www.kysiai.lt	Portale pateikiamos naujienos, straipsniai ir tyrimai apie aktualius korupcijos atvejus Lietuvoje ir pasaulyje. Interneto forume galima dalintis savo patirtimi susidūrus su kyšių reikalaujančiais pareigūnais ir valstybės tarnautojais. Piliečiai raginami pranešti apie žinomus korupcijos atvejus – visa informaciją yra perduodama Specialiųjų tyrimų tarnybai (STT).	Lietuvos pilietinė iniciatyva.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis STT informacija (<http://www.stt.lt/lt/menu/tarptautinis-bendradarbiavimas/tarptautines-organizacijos/?print=1>)

Remdamasi Tarptautiniais pavyzdžiais, Lietuva siekia tobulėti ir mokytis bei dalintis gerąją patirtimi ir dalyvauti tarptautinėse iniciatyvose. (žr. 4 lentelę)

4 lentelė. Europoje institucijų, organizacijų ir pilietinių kovos su korupcija iniciatyvų pavyzdžiai

Organizacijos pavadinimas	Veiklos sritis	Lietuvos dalyvavimas
EUROPOJE		
Europos Sąjungos kovos su sukčiavimu tarnyba	Europos Sąjungos kovos su sukčiavimu tarnybos OLAF misija – apsaugoti Europos Sąjungos finansinius interesus, kovoti su sukčiavimu, korupcija	STT OAFCN veikloje dalyvauja nuo 2002 m. Pagal Bendrijos finansinių interesų apsaugos subsidijų programą

OLAF (angl. European Anti-Fraud Office)	ir kitomis neteisėtomis veikomis, įskaitant Europos institucijų neteisėtus veiksmus. Siekdama veiksmingai įgyvendinti savo pagrindinę misiją OLAF aktyviai plėtoja kovos su sukčiavimu informacijos ir komunikacijos politiką, kuri yra viena iš pagrindinių sukčiavimo ir korupcijos prevencijos priemonių. Šiai politikai įgyvendinti 2001 m. buvo įkurtas OLAF Kovos su sukčiavimu komunikacijos specialistų tinklas (OAFCN). Šio tinklo siekis yra ugdyti Europos visuomenės sąmoningumą, visoje Europos Sąjungos teritorijoje veiksmingai įgyvendinti kovos su sukčiavimu ir korupcija programą.	„HERCULE“ STT 2006 m. ir 2009 m. su OLAF biuru sudarė specialiosios įrangos įsigijimo finansavimo sutartis ir įsigijo šios paskirties įrangos.
Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė (GRECO)	GRECO buvo įsteigta Europos Tarybos 1999 m. stebėti šalių narių atitikimą su organizacijos antikorupeciniais standartais. GRECO tikslas yra gerinti jo šalių narių gebėjimus kovoti su korupcija, stebint, kaip jos laikosi Europos Tarybos standartų, bei vykdamt dinamišką tarpusavio įvertinimo procesą ir atliekant atitinkamą spaudimą.	STT dalyvauja Jungtinių Tautų konvencijos prieš korupciją šalių narių konferencijos (CAC/COSP) sesijose ir darbo grupėse dėl: - konvencijos įgyvendinimo priežiūros; - techninės pagalbos; - turto išieškojimo.
Kovos su korupcija specialistų interneto tinklas ACPN (angl. Anti-corruption practitioners network)	ACPN įkūrėjai: Jungtinių Tautų vystymo programos regioninis biuras Vidurio ir Rytų Europai bei NVS šalims (JTVP) ir Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC).	STT yra oficiali Kovos su korupcija specialistų interneto tinklo ACPN partnerė nuo 2007m.
Kovos su korupcija institucijų mokslinis tinklas ANCORAGE-NET (angl. Research Network of Anti-Corruption Agencies)	ANCORAGE-NET įkūrėjai: Lisabonos sociologinių studijų ir tyrimų centras (CIES) ir Europos Komisijos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF).	STT yra oficiali Kovos su korupcija institucijų mokslinio tinklo ANCORAGE-NET partnerė nuo 2006 m.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis STT informacija (<http://www.stt.lt/lt/menu/tarptautinis-bendradarbiavimas/tarptautines-organizacijos/?print=1>)

Pilietinės iniciatyvos – yra efektyviausios, nes jų atsiradimas parodo, kad paprasti žmonės tinkamai suvokia korupciją kaip negatyvą ir savanoriškai su ja kovoja. Svarbios yra formalios kovos su korupcija priemonės – valstybinių institucijų kovos su korupcija priemonės. Lietuvos piliečiai nėra aktyvūs kovoje su korupcija. Tai tiesiogiai susiję su pilietinės visuomenės branda, tačiau kukli pradžia jau džiugina. (http://www.trustdevelopment.eu/brosiura_korupcijai.pdf)

1.4 Korupcijos matavimo tyrimai

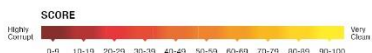
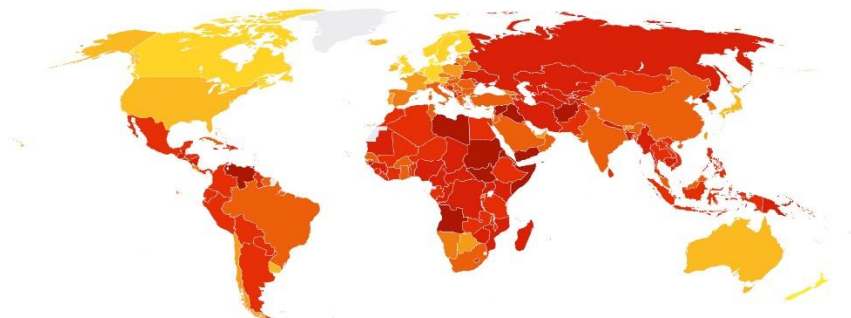
Korupcijos pažeidimo nustatymas, duomenų apie korupciją vertinimas, korupciją reglamentuojančių teisės aktų taikymas – yra sudėtingas ir be galo ilgas procesas, todėl korupcijos prevencijai reikia taikyti įvairius kitus metodus. Kuriant prevencines korupcijos programas, reikalinga žinoti daug įvairių aspektų: kokia korupcija vyrauja, koks korupcijos lygis, kokie mastai. Šiuos visus veiksmus

objektyviai įvertinti padeda įvairūs korupcijos tyrimai. Pagal Palidauskaitę (2010), pagrindiniai korupcijos tyrimai yra: (žr. 3 pav.)

4 pav. Pagrindiniai korupcijos tyrimai pagal J. Palidauskaitę, 2010 (psl. 263 – 266)

Korupcijos suvokimo indeksas (KSI) – juo matuojamas valstybės tarnautojų ir politikų korupciją 0-10 balų skalėje (labai korumpuoti, indeksas bus –0, laisva nuo korupcijos – 10). KSI kompleksinis tyrimas, skaičiuojamas tik tose šalyse, kuriose buvo atlikti mažiausiai 3 tyrimai.

#cpi2016
www.transparency.org/cpi
This work from Transparency International, 2017 is licensed under CC BY-ND 4.0

5 pav. Korupcijos suvokimo indeksas. Šaltinis:
http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

„Transparency International“ atliekamas KSI – yra vienas iš garsiausių pasaulyje korupcijos suvokimo tyrimų, parodantis, kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją. „Transparency International“ taip pat atlieka ir *kyšio mokėjimo indekso (KMI)* tyrimus. Tyrimas teikia informacijos apie daugianacionalinių korporacijų polinkį kyšininkauti ir kyšininkavimu užsikrėtusius verslo sektorius. Jis pradėtas skaičiuoti nuo 1999 metų (Piliponytė, 2006, p. 102).

Nuo 2005 metų KSI ir KMI tyrimus papildė *pasaulio korupcijos barometro tyrimas (PKB)* – tai „Transparency International“ organizuotas sociologinis tyrimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti žmonių korupcinę patirtį ir jų nuomonę apie šalies institucijų korumpuotumą. Šis tyrimas atliekamas visame pasaulyje.

Viešųjų išlaidų srauto žymėjimas (PETS) tai informacija apie viešųjų paslaugų tiekėjų veiklą gaunama iš skirtingų šaltinių, stebint viešųjų išteklių srautus ir jų pasiskirstymą. Tokia apklausa padeda iširti išteklių panaudojimo problemas, padeda stebėti biudžeto įgyvendinimą, nustatyti kyšininkavimo priežastis. Šį tyrimą atlieka taip pat „Transparency International“ (Piliponytė, 2006, p. 106).

Teisėsaugos institucijų statistika nurodo institucijų pajėgumą tirti korupcinius atvejus vadovaujantis baudžiamaisiais įstatymais (Piliponytė, 2006, p. 108-109). Interpolas nusprendė, kad vieša teisėsaugos institucijų statistika naudojama ne pagal paskirtį, todėl pradėjo riboti priėjimą prie teisėsaugos institucijų statistikos. Šia statistika gali naudotis tik atskirų teisėsaugos institucijų darbuotojai.

Verslo aplinkos ir įmonių veiklos rezultatų tyrimą (BEEPS) – inicijuoja Pasaulio bankas ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti korupcinio pobūdžio nusikaltimų dažnį, veikėjus ir motyvaciją, antikorupcinį potencialą. Toks korupcijos diagnostikos būdas, grindžiamas asmenine respondentų patirtimi, susiduriant su korupcijos atvejais. Korupcijos reiškinys tiriamas užduodant klausimus apie skirtingas korupcijos formas, kyšio ėmimo atvejus, svarbiausius korupcinių sandorių požymius (Piliponytė, 2006, p. 104).

Lietuvoje siekiant iširti korupcijos lygį atliekami šie tyrimai: „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ tyrimas, korupcijos suvokimo indekso tyrimas (STT atlikta KSI tyrimo analizė), „Eurobarometras“. Atliekamos pasaulinio sukčiavimo tyrimo analizės, ES kovos su korupcija ataskaitos ir Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (angl. GRECO) Lietuvos vertinimo ataskaitos ir rekomendacijos dėl Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos.

Apibendrinant teorinę dalį, galima teigti, kad korupcijos reiškinys egzistuoja, nuo senovės laikų. Korupcijos reiškinio samprata analizuojama užsienio ir Lietuvos autorių, nustatomi požymiai, bruožai, tipai, pasireiškimo sritys. Pats korupcijos reiškinys turi daug apibrėžimų, visi skirtingi bet kartu ir panašūs. Apibendrinant galima teigti, kad korupcijos reiškinys atsiranda iš tikslo vienai pusei gauti naudoti kitos

pusės atžvilgiu priėmus tam tikrus sprendimus, atlikus korupcinio pobūdžio veiksmus ir gavus finansinės naudos tenkinti savo poreikiams. Korupcija neatsiejama nuo valdžios. Korupcijos reiškinys yra nuolatos kintantis, prisitaikantis prie aplinkos sąlygų, todėl korupcijos prevencijos įgyvendinimo politika yra labai svarbi siekiant pažaboti šį negatyvų reiškinį.. Korupcijos lygiui nustatyti naudojami įvairūs tyrimai, kurie padeda suvokti realų korupcijos išplitimo lygį šalyje, nustatyti korumpuočiausias sritis. Kovai su korupcija steigiamos įvairios institucijos, organizacijos ar pilietinės iniciatyvos kurios veikia nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygiais.

2. KORUPCIJOS PREVENCIJOS POLITIKOS PRIEMONIŲ LIETUVOS POLICIJOS SISTEMOJE APŽVALGA

Lietuvos gyventojai lyginant su kitomis Europos sąjungos šalimis narėmis, akcentuoja politinių partijų, parlamento, policijos, valstybės tarnautojų, teismų ir teisėsaugos institucijų korupciją. Pastaraisiais metais nepasitikėjimas viešojo administravimo organizacijomis ir įstaigomis mažėja, tačiau pernelyg mažas informacijos, viešinamos apie korupciją pateikimas, abejojimas darbuotojų dirbančių viešajame sektoriuje skaidrumu, daro įtaką visuomenės pakantumui. (http://www.trustdevelopment.eu/brosiura_korupcijai.pdf)

Policijos departamentas, kasmet taiko vis naujas, veiksmingesnes kovos su korupcija priemones. 2011 metais policijoje buvo atlikti struktūriniai pakeitimai: panaikintos Lietuvos kriminalinės policijos biuro Korupcijos kontrolės ir Policijos departamento Vidaus tyrimų valdybos, o jas keitė 2011 m. rugpjūčio 2 d. įsteigta, Imuniteto valdyba.

Policija nuo 2007 metų pradėjo rengti Kovos su korupcija policijoje programas. Pagrindas kuriant korupcijos prevencijos programą policijoje, buvo Nacionaline kovos su korupcija programa. Šiuo metu, policijoje parengtos trys korupcijos prevencijos programos. 2007-2011 metų, 2012–2014 metų, jau įgyvendintos, 2015–2017 metų, įgyvendinama dabar. Programą sudaro kovos su korupcija policijoje programa bei priemonių planas.

Šios programos strateginis tikslas – užtikrinti veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės, etikos pažeidimų, tarnybinių nusižengimų prevenciją ir tyrimo sistemą bei sukurti skaidrią ir patikimą policiją.

Plane numatyti pagrindiniai strateginiai tikslai:

- didinti policijos darbuotojų nepakantumą korupcijai ir mažinti korupcijos apraiškų skaičių policijos sistemoje;
- didinti eismo priežiūros funkcijas vykdančių policijos pareigūnų atsparumą korupcijai;
- didinti policijos skaidrumą ir skatinti visuomenę įsitraukti į antikorupcinę veiklą;
- plėtoti policijos darbuotojų antikorupcinį švietimą ir mokymus (Kovos su korupcijos policijoje 2015-2017 metų programa (2015)).

Kad plano tikslai būtų reikšmingi, atitiktų esamą situaciją, yra atliekama aplinkos analizė: analizuojamas „Lietuvos korupcijos žemėlapis“. 2016 metais, Lietuvos korupcijos žemėlapi Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) užsakymu atliko UAB „Vilmorus“. Tyrimu siekiama išanalizuoti praėjusio laikotarpio programą, jos įgyvendinimą, pasiekimus ir trūkumus.

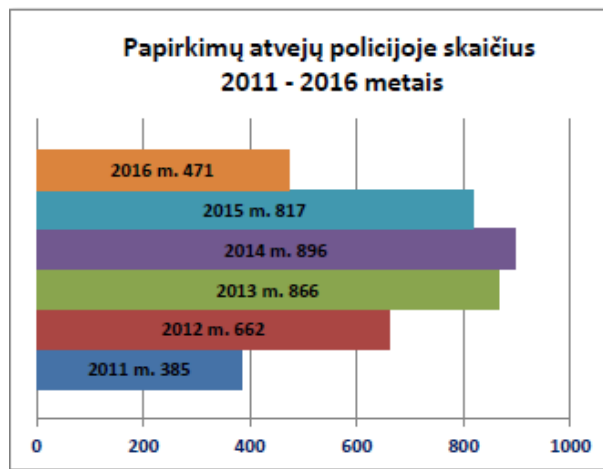
Kovos su korupcija policijoje 2015–2017 metų programoje, veiklos analizėje apibendrinama 2012–2014 metų programos ataskaita ir buvo išskirti pagrindiniai trūkumai :

- vienas užfiksuotas papirkimas tenka 2 kelių policininkams, geriausiai vertinama Lietuvos kelių policijos tarnyba, kur 6 pareigūnams tenka vienas papirkimo atvejis, o susumavus visus užfiksuotus papirkimų atvejus, 10 policijos pareigūnų tenka tik vienas papirkimo atvejis;
- smulkiosios korupcijos apraiškos pastebimos automobilio išorėje, nes yra nepakankama naudojamų Vieningos pajėgų valdymo sistemos (toliau – VPVS) ir kitos technikos kontrolė, nes policijos automobilio viduje, prevenciškai įrengta daug specialiosios technikos fiksuojančios mašinos vidų;
- visuomenė nepakankamai informuota apie gresiančią atsakomybę ir pasekmes davus kyšį, todėl būtina dar labiau skelbti informaciją ne tik apie kyšio ėmimo, bet ir apie kyšio davimo atvejus;
- probleminė lieka asmenų, informavusių apie korupcijos atvejį, apsauga, taip pat nepakankamai dėmesio skiriama žmogiškiesiems ištekliams, nes turi būti privalomas asmenų pretenduojančių į kelių policijos padalinių pareigybes asmeninių savybių vertinimas, taip pat būtina daugiau dėmesio skirti į policiją priimamiems naujiems asmenims ir apsvarstyti veiksmų planą bei vertinimo kriterijus atliekant Lietuvos policijos mokyklos kursantų asmeninių savybių vertinimą priėmimo mokytis metu (Kovos su korupcijos policijoje 2015-2017 metų programa (2015)).

Policijos departamentas nuo 2012 metų vykdo socialinę akciją „Aš neimu kyšių“. Antikorupcinė socialinė akcija – viena iš kelių policijoje vykdomų antikorupcinių veiklų. Akcija susideda iš dviejų dalių: automobilių žymėjimo – tarnybiniai automobiliai yra pažymėti lipdukais „Aš neimu kyšių“ bei policijos pareigūnų skatinimo, dėl mėginimo papirkti fiksavimo atvejų. Nuo 2013 metų vyksta dar vienas socialinis projektas „Kyšis išpurvina“, kurio esmė – šviesti visuomenę apie korupciją, jos žalą ir pasekmes. Kiekvienas norintis pabandyti duoti kyšį, gali dalyvauti virtualioje kyšio davimo programoje ir išbandyti situaciją būdamas policijos automobilyje www.kysis-nusikaltimas.lt.

Antikorupcinės socialinės akcijos prisideda prie korupcijos apraiškų mažinimo policijoje. „Transparency International Lietuva“ atliktos analizės duomenimis, 98 proc. atvejų už kyšio davimą Lietuvoje baudžiami gyventojai, siūlę kyšį kelių policijos pareigūnams. Remiantis šiais duomenimis galima manyti, kad nepakantumas korupcijai auga, o policijos pareigūnai prisideda prie to, fiksuodami kyšio davimo atvejį teisės aktų nustatyta tvarka.

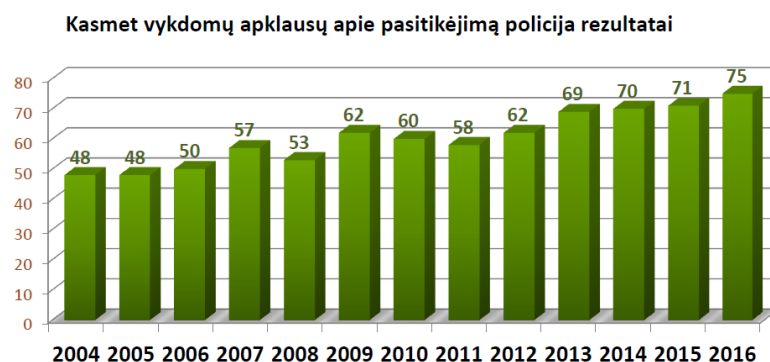
Analizuojant pareigūnų papirkimo atvejus (žr. 5 pav.), nuo 2011 metų, galima teigti, kad papirkinėjimo pikas buvo 2014 metais, kada buvo užregistruoti 896 policijos pareigūnų papirkimo atvejai. 2016 metais užregistruotas 471 policijos pareigūnų papirkimo atvejis. Šis skaičius, lyginant su 2015 metais, policijos pareigūnų ir visuomenės sąmoningumo bei intensyvių antikorupcinių prevencinių priemonių taikymo dėka sumažėjo 42,3 proc.

6 pav. Papirkimų atvejų skaičius policijoje.
Šaltinis: 2016 policijos veiklos pažyma.

Nėra tiksliai nustatyta, kodėl policijos pareigūnai ima kyšius, tačiau manoma, kad tai yra dėl mažų valstybės tarnautojų atlyginimų. Išanalizavus 2016 metų policijos veiklos pažymą, galima teigti, kad lyginant su ankstesniais metais, ženkliai gerėja policijos pareigūnų darbo sąlygos, atnaujinamos pareigūnų saugos priemonės, pareigūnų darbo priemonės, transporto priemonės. Pagal šiuo metu Policijos sistemoje vykdomą reformą sistemingai kyla pirminės ir vidurinės grandies pareigūnų atlyginimai.

Daugeliui Lietuvos gyventojų teko kreiptis į Lietuvos pareigūnais. Vieni gyventojai policijos darbą vertina labai gerai, kiti lieka nepatenkinti.

7 pav. Pasitikėjimo policija rezultatai. Šaltinis : 2016 m. policijos veiklos pažyma.

Vidaus reikalų ministerijos užsakymu, 2016 metais atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis, 75 proc. gyventojų pasitiki policija. Tai yra aukščiausias rodiklis nuo 2004 metų, laiko, kada pradėti vykdyti visuomenės nuomonės tyrimai. Pasitikėjimas policija lyginant su 2015 metais padidėjo 4 procentais, o nuo 2004 metų padidėjo net 27 procentais.

Policija yra pagalbos institucijų, su kuria gyventojai susiduria pakankamai dažnai, todėl asmeniniai kontaktai, pareigūnų profesionalumo, atsakomybės didėjimas, moralinės vertybės turi įtakos policijos veiklos vertinimui.

Policijos departamento Imuniteto valdybos viršininkas Elanas Jablonskis, duodamas interviu dienraščiui „Delfi“ teigė, kad pakankamai naujos policijos sistemoje įsteigtos pareigybės ir juose dirbantys tyrėjai bei specialistai, žmonių pasitikėjimo Lietuvos policija siekia nuosekliai. Jo manymu, visuomenė nori būti labiau informuota apie nusikaltimus ne dėl smalsumo, o dėl asmeninio saugumo bei galimų grėsmių visuomenėje, kurioje gyvena. Visa informacija apie policijos darbą skelbiama policijos įstaigų interneto svetainėse, pateikiama žiniasklaidos priemonėms, asmenys gali internetu pateikti klausimus ir gauti atsakymus, veikia policijos pasitikėjimo telefoninė linija. Taip pat organizuojama ir dalyvaujama įvairiuose renginiuose, susitikimuose tiek su visuomene, tiek su įstaigų ir organizacijų atstovais. Jablonskio E. nuomone, toks santykis su visuomene duoda ir grįžtamąjį ryšį, pagrįstą abipusiu supratimu ir pasitikėjimu.

Kad didėtų visuomenės pasitikėjimas policija ir žmonės jaustųsi saugesni, svarbus yra policijos pareigūnų vaidmuo, jų kvalifikacija, profesionalumas. Labai svarbu ir tai, kad policijos pareigūnai būtų objektyvūs ir sąžiningi. Korupcija ir įvairaus pobūdžio piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi, yra ydos, kurios, nėra svetimos policijos sistemai. Tokio pobūdžio informacija yra nemaloni pačiai policijos bendruomenei, tačiau informaciją apie policijos pareigūnų daromus tarnybinius nusižengimus, korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, baudžiamojon atsakomybėn patrauktus darbuotojus nuolat skelbiama, nes tokia informacija veikia pareigūnus prevenciškai.

Išaugęs visuomenės pasitikėjimas Lietuvos policija yra visos policijos bendruomenės, sąžiningų bei lojalių pareigūnų (darbuotojų) darbo įvertinimas. Kryptinga korupcijos prevencijos ir kontrolės sistema prisideda kuriant skaidrią ir patikimą policiją.

2.1 Korupcijos prevencijos politikos teisinis reglamentavimas

Korupcija žlugdo eilinių piliečių pasitikėjimą valdžia ir didina nusikaltimų skaičių. Tik sumažinus korupcijos prielaidas bei mastą, galima sumažinti jos padaryta žalą bei ją paveikti. Siekiant didinti nepakantumą korupcijai – kuriamos įvairios antikorpucinės programos, įstatymai. Vienas svarbiausių tarptautinių teisės aktų korupcijos tema, Lietuvoje laikoma Baudžiamosios Teisės Konvencija dėl korupcijos, kuri buvo pasirašyta Lietuvos Respublikos atstovų 1999 m. sausio 27 d., Strasbūre. Remiantis šia konvencija Lietuva, parengė ir įgyvendina veiksmingą ir koordinuotą antikorpucinę politiką. Tinkamas valstybės reikalų tvarkymas, sąžiningumas, skaidrumas ir atskaitingumas visuomenei, tai – pagrindiniai požymiai atspindintys teisinę Valstybės principus kovoje su korupcija.

ES šalių vyriausybės, 2011 metais suteikė Europos Komisijai politinius įgaliojimus parengti bendras kovos su korupcija priemones. Vienas iš pirmųjų žingsnių – vertinimas. Jo rezultatai skelbiami kas dveji metai, o vertinimas pradėtas 2013 metais. Vertinimo procedūra skirta stebėti, ES šalis ir vertinti kaip joms sekasi užkirsti kelią korupcijai bei ją mažinti.

Kuriant antikorpucinius įstatymus ir programas Europos komisija siūlė :

- pakeisti ES taisykles taip, kad būtų lengviau konfiskuoti nusikalstamu būdu įgytą turtą, ir užtikrinti, kad valstybių narių teismų išduotas konfiskacijos orderis būtų vykdomas visoje ES;
- pakeisti viešųjų pirkimų, apskaitos standartų ir įstatymuose numatyto audito taisykles ES įmonėms;
- gerinti finansinių nusikaltimų tyrimą ir padėti vyriausybėms rinkti daugiau tikslios nusikaltimų statistikos;
- plėsti teismų ir policijos bendradarbiavimą bei teisėtvarkos pareigūnų mokymą;
- parengti geresnę kovos su netinkamu ES lėšų naudojimu strategiją;
- sugriežtinti kovos su korupcija reikalavimus į ES norinčioms įstoti šalims;
- kelti daugiau kovos su korupcija sąlygų, teikiant pagalbą ir subsidijas kitoms šalims;
- artimiau bendradarbiauti su atitinkamomis ES agentūromis - Europolu ir Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF). (https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_lt)

Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą bei atliekant teisės aktų derinimo procedūras, buvo priimta keletas naujų antikorpucinių teisės aktų, korupciją traktuojančių plačiąją prasme. Tai – Baudžiamasis kodeksas, Korupcijos prevencijos įstatymas, Nacionalinė kovos su korupcija programa.

Stojimo į Europos Sąjungą metu Lietuva buvo viena iš lyderių šalių kandidačių, kuri sukūrė vieną išsamiausių ir sudėtingiausių antikorpucinių strategijų. Nepaisant to, Lietuva nei tada, nei dabar antikorpuciniu požiūriu nėra labiausiai pažengusi ES valstybė narė.

Tarptautiniu mastu veikia pagrindiniai stebėjimo ir vertinimo mechanizmai: Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė (GRECO), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos darbo grupė kontroliuojanti korupciją (OECD) ir JT konvencija prieš korupciją. Bendras išvardintų organizacijų darbas suteikia galimybę, taikant jų pateiktą viziją taikyti dalyvaujančioms šalims. Tačiau korupcijos atveju įvairumas ir gausa, parodo, kad mechanizmas nėra pakankamai stiprus priimti ir taikyti kovos su korupcija standartus, nes kiekvienas atvejis savaip ypatingas, todėl galimybių spręsti korupcijos problemas ES turi nedaug.

Europos Komisija 2014 m. vasario 3 d., pirmą kartą paskelbė ES kovos su korupcija ataskaitą. Ši kovos su korupcija ataskaita, apima visas 28 ES valstybes nares ir esama kiekvienos ES valstybės narės

padėtis aptariama ataskaitoje, atkreipiant dėmesį į tokius rodiklius kaip: kokios kovos su korupcija priemonės jau įdiegtos, kurios veikia gerai, ką būtų galima patobulinti bei pasidalinama gera praktika. Ataskaitoje teigiama, kad korupcijos pobūdis, apimtis bei priemonės, naudojamos skirtingose valstybėse – skiriasi. Tačiau kovos su korupcija efektyvumas valstybėse narėse, pakankamai žemas. Ataskaitą sudaro:

- bendrasis skyrius, kuriame pateikiama pagrindinių išvadų santrauka, apibūdinamos korupcijos tendencijos ES ir analizuojama, kaip valstybės narės sprendžia korupcijos viešųjų pirkimų srityje klausimą;
- 28 šalių skyriai, kuriuose pateikiamas bendros su korupcija susijusios padėties dabartinis vaizdas, nustatomi klausimai, kuriems reikia skirti daugiau dėmesio, ir aptariama geroji patirtis, kuri gali padėti kitiems;
- „Eurobarometro“ Europos piliečių korupcijos suvokimo apklausos.

Lietuvai paskelbtoje Europos Komisijos ES kovos su korupcija 2013 metų ataskaitoje, pateiktoje specialiojoje „Eurobarometro“ apklausoje teigiama, kad 29 proc. apklaustųjų lietuvių nuomone, korupcija daro poveikį jų kasdieniam gyvenimui (ES vidurkis – 26 proc.). Be to, 95 proc. Lietuvių mano, kad korupcija Lietuvoje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 76 proc.), o 88 proc. sutinka, kad kyšiai ir ryšiai dažnai padeda lengviausiai gauti tam tikras viešąsias paslaugas (ES vidurkis – 73 proc.) Kaip teigiama tyrime, Lietuva išsiskiria iš kitų ES šalių narių tuom, kad daugelis respondentų teigia, jog per pastaruosius 12 mėnesių jų buvo paprašyta kyšio arba buvo tikimasi jį gauti už gautas paslaugas. Tai sudaro – 29 proc. apklaustųjų, kai tuo tarpu ES vidurkis tik 4 proc.

EK rengdama ataskaitą, remiasi GRECO, OECD, JT konvencija prieš korupciją. Nepriklausomi ekspertai teikia rekomendacijas, didelis dėmesys skiriamas mokslinių tyrimų analizei ir išvadoms.

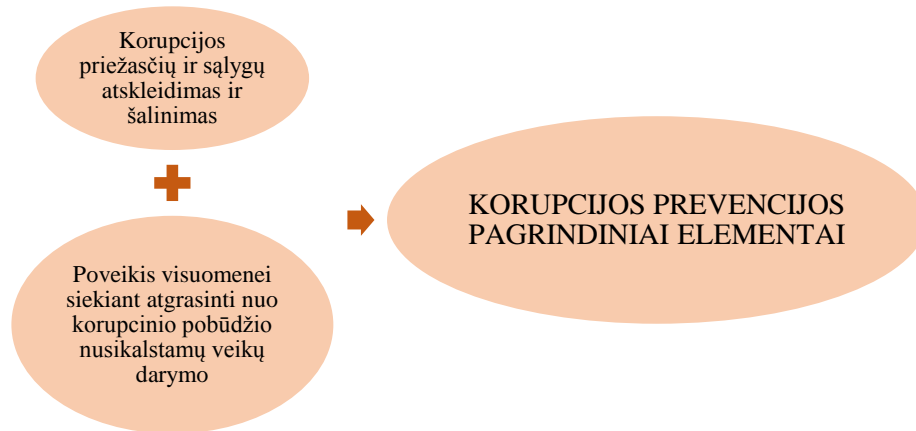
Pagrindiniai Lietuvos Respublikos įstatymai reglamentuojantys teisinį korupcijos reguliavimą:

1. LR korupcijos prevencijos įstatymas;
2. LR viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas;
3. LR valstybės tarnybos įstatymas;
4. LR viešojo administravimo įstatymas;
5. LR operatyvinės veiklos įstatymas;

Korupcijos prevencija Lietuvoje vykdoma remiantis 2002 metais priimtu Korupcijos prevencijos įstatymu. Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje teigiama, kad korupcijos prevencija – tai korupcijos priežasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas remiantis sudaryta atitinkamų priemonių sistema. Priemonių poveikiu siekiama asmenis atgrasinti nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo.. Remiantis šiuo korupcijos apibrėžimu, galima teigti, kad korupcijos prevencija

susideda iš dviejų pagrindinių elementų (žr. 7 pav.) (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002)

8 pav. Korupcijos prevencijos pagrindiniai elementai pagal korupcijos prevencijos įstatymą.

Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme teigiama, kad korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos yra: kyšininkavimas, prekyba poveikiu, papirkimas, piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas, piktnaudžiavimas oficialiais įgaliojimais, dokumentų ar matavimo priemonių suklastojimas, sukčiavimas, turto pasisavinimas ar iššvaistymas, tarnybos paslapties atskleidimas, komercinės paslapties atskleidimas, neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas, kišimasis į valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklą, kitos nusikalstamos veikos, kai tokių veikų padarymu siekiama ar reikalaujama kyšio, papirkimo arba nuslėpti ar užmaskuoti kyšininkavimą ar papirkimą (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymas, 2000).

LR Korupcijos prevencijos įstatymo 3 straipsnis apibrėžia korupcijos tikslą ir uždavinius. Pagal šį straipsnį, korupcijos prevencija siekiama, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti ekonomiką, demokratiją, kurti socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą, didinti viešųjų paslaugų teikimo kokybę.

Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatyme, numatyti šie pagrindiniai uždaviniai:

- **atskleisti korupcijos priežastis, sąlygas ir jas šalinti.** Išvengti korupcijos, siekiant tobulinti pačias sistemas. Čia veikia taisyklė, kad užkirsti kelią nusikaltimui pigiau, nei kovoti su jos pasekmėmis. Jos tikslas – pašalinti visas galimas kliūtis kovoje su korupcija. Visiškai sunaikinti korupcijos neįmanoma, galima tik sumažinti prielaidas jai atsirasti.

• **atgrasinti asmenis nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo.** Visomis įmanomomis priemonėmis ir tinkamu teisės aktų įforminimu, užkardyti norą daryti korupcinio pobūdžio nusikaltimus;

• **užtikrinti realų ir veiksmingą korupcijos prevencijos teisinį reguliavimą.** Nubausti stambiausius pažeidėjus. Tai yra gera auklėjimo priemonė kitiems valstybės tarnautojams, be to, įtikina visuomenę, kad su korupcija yra kovojama, o valdininkų tarpe panaikinama nebaudžiamumo atmosfera. Tačiau nustatyti korupcijos faktą yra pakankamai sudėtinga, nes dažniausiai visus rizikingus darbus aukštesnes pareigas turintis valdininkai paveda atlikti savo pavaldiniams;

• **teisinėmis, organizacinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis priemonėmis sukurti tinkamą ir veiksmingą korupcijos prevencijos organizavimo, įgyvendinimo, priežiūros ir kontrolės mechanizmą.** Atlyginimo tvarkos tobulinimas. Jeigu valstybės tarnautojų atlyginimas yra žemas, tai jį gali paskatinti pasinaudoti savo pareigomis ir užsitikrinti sau papildoma pajamų šaltinį. Be to, valstybiniame sektoriuje sunku sieti darbo apmokėjimą su darbo našumu. Sunku užtikrinti tarnautojų sąžiningumą, jei pasipelnęti išvengiant atsakomybės yra nesunku;

• **įtraukti į korupcijos prevenciją gyventojus, visuomenines organizacijas.** Įtraukti visuomenę į korupcijos atvejų išaiškinimą. Taip gali būti surenkama informaciją apie korupcijos atvejus. Tai ir įvairios apklausos, anoniminė telefono linija, tiesioginės televizijos laidos ir panašiai. Taip mažinamas visuomenės pasyvus požiūris korupcijos klausimais, atskleidžiami korupcijos atvejai bei korumpuoti pareigūnai;

• **skatinti skaidrų ir atvirą viešųjų paslaugų teikimą.** Viešojo sektoriaus valdymo reforma. Pagrindinės kryptys – išorės atsakingumo didinimas, paskatų ir galimybių korupcijai atsirasti mažinimas. Konkurencingo privačiame sektoriuje sukūrimas. Tai reiškia, kad valstybė turi atsisakyti monopolijų kai kuriose sferose ar pasidalinti jomis su privačiu sektoriumi. Tai sukelia konkurenciją, pasirinkimo laisvę ir užkerta kelią piktnaudžiavimui.

LR Korupcijos prevencijos įstatymo 5 straipsnyje, pažymėta kokios yra korupcijos prevencijos priemonės:

- 1) korupcijos rizikos analizė;
- 2) kovos su korupcija programos;
- 3) teisės aktuose įtvirtintas ar teisės aktų projektais numatomas teisinio reguliavimo poveikio korupcijos mastui vertinimas (teisės aktų ar jų projektų antikorupcinis vertinimas).

Galima teigti, kad vienas iš pagrindinių kovos su korupcija reglamentuojančių teisės aktų Korupcijos prevencijos įstatymo tikslas – suformuoti tinkamas prevencines priemones.

Remiantis LR Korupcijos prevencijos įstatymu (2002), korupcijos prevencija įgyvendinama vadovaujantis šiais principais:

1) *teisėtumo* – korupcijos prevencijos priemonės įgyvendinamos laikantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų bei užtikrinant pagrindinių asmens teisių ir laisvių apsaugą; (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002)

2) *visuotinio privalomumo* – korupcijos prevencijos subjektais gali būti visi asmenys; (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002)

3) *sąveikos* – korupcijos prevencijos priemonių veiksmingumas užtikrinamas derinant visų korupcijos prevencijos subjektų veiksmus, keičiantis subjektams reikalinga informacija ir teikiant vienas kitam kitokią pagalbą; (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002)

4) *pastovumo* – korupcijos prevencijos priemonių veiksmingumo užtikrinimas nuolat tikrinant ir peržiūrint korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo rezultatus bei teikiant pasiūlymus dėl atitinkamų priemonių veiksmingumo didinimo institucijai, kuri pagal savo kompetenciją įgaliota įgyvendinti tokius pasiūlymus. (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, 2002)

LR Korupcijos prevencijos įstatyme rašoma, kad Vyriausybė teikia Seimui pasiūlymus dėl korupcijos prevencijai įgyvendinti būtinų įstatymų ir kitų teisės aktų priėmimo, pakeitimo ir papildymo, o Specialiųjų tyrimų tarnyba teikia Respublikos Prezidentui, Seimui, Vyriausybei pasiūlymus dėl korupcijos prevencijai įgyvendinti būtinų įstatymų ir kitų teisės aktų priėmimo, pakeitimo ar papildymo.

Įstatymas numato, kad korupcijos prevencija Lietuvoje vykdoma vadovaujantis kovos su korupcija programomis. Šios programos sudaro tam tikrą sistemą (žr. 8 pav.) :

9 pav. Preveninės korupcinės programos pagal korupcijos prevencijos įstatymą.

Korupcijos prevencijos įstatyme (2002, 7str.) kovos su korupcija programos skirstomos į :

- *Lietuvos Respublikos nacionalinę programą* rengia ir jos įgyvendinimą organizuoja bei kontroliuoja Vyriausybė, dalyvaujant Lietuvos Respublikos specialiuųjų tyrimų tarnybai.
- *Šakinė programa* paprastai apima kelių valstybės ar savivaldybių įstaigų veiklos sritis, jas rengia valstybės arba savivaldybės įstaigos, nevyriausybinės organizacijos.

- *Institucines ir kitas programas* rengia ir įgyvendina valstybės ar savivaldybių įstaigos, kuriose jau buvo atlikta korupcijos rizikos analizė ir įstaigai pasiūlyta parengti tokią programą.

Nacionalinę kovos su korupcija programą Vyriausybės teikimu tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas. Kitas korupcijos programas atsižvelgiant į sritį rengia valstybės ar savivaldybės įstaigos ar nevalstybinės įstaigos vadovas, kuris asmeniškai atsako už patvirtintos programos įgyvendinimą.

Korupcijos prevencijai skiriamas ypatingas dėmesys. Geriau nusikaltimą užkardyti, kad išvengtų būsimos žalos.

Rudokas (1999), pateikė bendruosius kovos su korupcija principus. Jo teigimu administravime reikia laikytis pagrindinio Konstitucijos principo, jog prieš įstatymus – lygūs visi. Su korupcija kovojama turi būti viešai, nes viešumas pareigūnus gali sulaikyti nuo neteisėto poelgio. Taip pat turi būti didinama asmeninė atsakomybė. Darbui viešajame sektoriuje asmenys turi būti parengti kvalifikuoti, į tarnybą priimti tik nepriekaištingą reputaciją turinys kandidatai. Keisti ar leisti naujus įstatymus, kuriais būtų galimybė kontroliuoti valdininkus ir užkirsti kelią piktnaudžiavimu pareigomis. Kovai su korupcija organizuoti atitinkamas tarnybas, pasistengti, kad jose dirbtų nešališki, išmanantis savo darbą pareigūnai, bei taikyti rotacijos principą tarnyboje. (Rudokas, 1999, p. 36).

Korupcijos prevencijos priemonėmis siekiama pakeisti žmonių mąstymą, būdą ir moralę, apsaugoti šalies ekonomiką, demokratiją, socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą bei didinti viešųjų paslaugų kokybę. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme nustatytą korupcijos prevenciją vykdo Vyriausybė; Vyriausioji tarnybinės etikos komisija; Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT); kitos valstybės ir savivaldybių bei nevyriausybinės įstaigos. Kovai su korupcija parengtos Nacionalinės kovos su korupcija programos. Jas rengia ir jų įgyvendinimą organizuoja bei kontroliuoja Vyriausybė dalyvaujant Specialiųjų tyrimų tarnybai, programas Vyriausybės teikimu tvirtina Seimas.

Vyriausybė, įgyvendindama korupcijos prevenciją, siekia užtikrinti jos įgyvendinimą ministerijose ir jai pavaldžiose įstaigose. Šiam tikslui yra numatytos būtinos lėšos. Vyriausybė dalyvaujant Specialiųjų tyrimų tarnybai, rengia Nacionalinę kovos su korupcija programą ir teikia ją tvirtinti Seimui, teikia pasiūlymus dėl jos papildymų ar pakeitimų.

Patvirtinime 2015 – 2025 metų nutarime dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos, nurodytos korupcijos prevencinių problemų ir korupcijos rizikos veiksnių prioritetinės sritys: politinė veikla ir teisėkūra, teismų ir teisėsaugos institucijų veikla, viešieji pirkimai, sveikatos priežiūra ir socialinė apsauga, teritorijų planavimas, valstybinė statybų priežiūra ir atliekų tvarkymas, ūkio subjektų veiklos priežiūra, viešasis administravimas, valstybės tarnyba ir turto valdymas, privatus sektorius,

žiniasklaida, sportas, švietimas ir mokslas, teikiant teisinės paslaugas, teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas, farmacijoje, teikiant verslo paslaugas.

Pažymėtina, tai, kad vien tik teisės normų įtvirtinimas teisės aktuose negali stabdyti korupcijos pasireiškimo atvejų, todėl būtinas visapusiškas institucijų bendradarbiavimas, kompleksinis antikorpinių priemonių naudojimas, taip pat viešumo principo įgyvendinimas bei visuomenės informavimo mechanizmo sukūrimas.

2.2 Policijos imuniteto tarnybos veiklos analizė

Policijos departamento prie VRM Imuniteto valdyba buvo įsteigta ir pradėjo funkcionuoti nuo 2011 m. rugpjūčio 2 d. Šios valdybos tikslas – padėti policijos generaliniam komisarui organizuoti ir įgyvendinti policijos įstaigų valdymą, organizuojant ir koordinuojant policijos pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų tarnybinių nusižengimų, darbo drausmės pažeidimų ir kitų teisės pažeidimų, taip pat korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų prevenciją ir tyrimą. Imuniteto valdybai pavesta kontroliuoti su tarnybiniais nusižengimais ir korupcinio pobūdžio nusikalstamomis veikomis susijusią informaciją, kurti prevencijos ir kontrolės policijos sistemoje programas, koordinuoti jų įgyvendinimą. Valdybą sudaro viršininkas, Korupcijos prevencijos ir analizės skyriai, Korupcijos tyrimų skyrius ir Vidaus tyrimų skyrius.

Imuniteto valdyba nustatė naujai įkurtos tarnybos veiklos tikslus:

- vykdyti policijos darbuotojų apsaugą nuo galimo neteisėto poveikio, kuriuo siekiama paveikti sąžiningą ir objektyvų pareigų atlikimą;
- organizuoti, įgyvendinti ir koordinuoti policijos darbuotojų tarnybinių nusižengimų ir korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų prevenciją ir tyrimą;
- koordinuoti ir vertinti policijos įstaigų padalinių, kurie atlieka policijos darbuotojų tarnybinių nusižengimų ir korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų prevenciją ir tyrimus, veiklą, teikti jiems praktinę ir metodinę pagalbą. (Policijos Departamento prie vidaus reikalų ministerijos imuniteto valdybos nuostatai, 2011)

Įkūrus Imuniteto valdybą laikinasis Imuniteto valdybos vadovas Donatas Malaškevičius tikino, kad nesąžiningų pareigūnų baudimas nebus pagrindinė padalinio užduotis. Jis mano, kad daug svarbiau yra prielaidų korupcijos ryšiams atsirasti naikinimas: „Korupcijos niekada nebūna mažai, nes ji įtraukia dešimtis pareigūnų. Mes nesieksime to, kad kuo daugiau nesąžiningų pareigūnų atsidurtų kalėjimuose ar būtų nubausti. Mums svarbiausia, jog tokių pareigūnų iš viso nebūtų. Pabrėžiame ir prevencijos, švietimo būtinumą. Bėgimas paskui pasekmes arba gaudymas korupcijos liūne esančio pareigūno iš esmės problemos nesprenžia“, – sakė D. Malaškevičius.

Tuo metu buvęs Vidaus reikalų ministras Raimundas Palaitis dėl kuriamos imuniteto valdybos teigė, kad naujoji struktūra ne tik padės sumažinti Lietuvos policijoje paplitusius korupcinius ryšius, sukčiavimo, piktnaudžiavimo atvejus, bet ir apsaugos tuos pareigūnus, kurie praneša apie nesąžiningų kolegų veiksmus. Ministras taip pat minėjo, jog Imuniteto valdyba užsiims ir tų policijos pareigūnų, kurie praneša apie savo kolegų nesąžiningus veiksmus, apsauga. Tuometinis generalinis policijos komisaras Saulius Skvernelis, patvirtino Vidaus reikalų ministro R. Palaičio žodžius ir pritarė, kad Imuniteto tarnyba, taip pat apsaugos tuos policijos pareigūnus, kurie nuolat informuoja departamentą apie nesąžiningus kolegų veiksmus.

Įkūrus šį padalinį, vienas iš Imuniteto valdybos uždavinių buvo apsaugoti tuos policijos pareigūnus, kurie informuoja apie piktnaudžiavimo tarnyba, alkoholio vartojimo darbe, sukčiavimo atvejus. Buvusio generalinio komisaro S. Skvernelio manymu policijos sistemoje yra nemažai pareigūnų, kurie nenori taikstyti su nesąžiningų kolegų veiksmais ir praneša apie minėtus atvejus. Generalinis komisaras tikėjosi, jog operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo subjekto statusą turėsiančios Imuniteto valdybos veikla bus efektyvi, nes pastaroji bus tiesiogiai atskaitinga generaliniam policijos komisarui.

Praėjus 5 metams po Imuniteto valdybos įkūrimo, Imuniteto valdybos viršininkas Elanas Jablonskas, negalėjo išskirti nuveiktų darbų svarbos. Jo nuomone, visos pastangos ir kova su korupcija policijoje yra nuolatinis, kompleksinis darbas. Esminis dalykas, kurio siekiama – tai nulinė tolerancija korupcijai ir tinkamų priemonių tam pasiekti pasirinkimas. Pasiiekti rezultato galima per kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminius tyrimus, kompleksines kovas su korupcija ir korupcijos prevencijos priemones, kurios pateiktos priemonių plane ir aktyviai įgyvendinamos. Siekiant sumažinti nemotyvuoto ir nesąžiningo personalo patekimo į policijos sistemą riziką, buvo parengti nauji ir patobulinti esami teisės aktai, reglamentuojantys atrankas į policiją.

Per 2016 metus policijos įstaigose atlikta 613 tarnybinių patikrinimų žr. (9 pav.), jų metu vertinti 969 atvejai, kuriuos įvykdė 856 policijos darbuotojai. 2016m. dėl neigiamų motyvų atleisti 66 pareigūnai (2015m.– 63). 2016m. imuniteto padaliniai atliko 140 (2015m.– 195) ikiteisminių tyrimų, įtarimus dėl galimai padarytų nusikalstamų veikų įteikė 96 asmenims, iš jų: 62 policijos pareigūnams, 2 – policijos darbuotojams. Teismuose priimti 26 apkaltinamieji nuosprendžiai, 2 – išteisinamieji nuosprendžiai, 71 ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas.

10 pav. Tarnybinių patikrinimų rezultatas. Šaltinis : 2016 policijos veiklos pažyma

Policija kaip korumpuota institucija – šalies viduje yra lyderė. Policijos imuniteto padalinių veikla yra prasminga, skatinanti policijos darbuotojus dirbti sąžiningai, pareigas atlikti objektyviai, o visuomenės nariai vis skatinami suvokti, kad policijoje yra vertybių, svarbesnių už vienadienę finansinę naudą.

Apibendrinant galima teigti, kad korupcija atsiranda tada, kai pareigūnai pradeda keisti visuomenės interesus į asmeninius. Buvimas valdžioje suteikia didelę atsakomybę, tačiau dėl tam tikrų priešasčių ir teisės normų spragų atsiranda galimybė išvengti atsakomybės bei pasipelnyti. Tačiau tarnautojų asmeninis pasipelnymas yra tik viena korupcijos pasireiškimo pusė. Kita pusė pasireiškia žala visuomenės, privatiems interesams, valstybės tarnautojų, kaip sąžiningų valdžios atstovų įvaizdžio žlugimu, korupcijos įsitvirtinimu ausčiusiuose valdžios sluoksniuose bei jos išplėtimu po visą sistemą. Šiuo metu korupcijos prevencijos politika Lietuvos policijos sistemoje įgyvendinama pakankamai veiksmingai, tai patvirtina statistiniai duomenys ir ženkliai sumažėjęs papirkinėjimo atvejų skaičius. Policijos pareigūnų korupcijos lygis sparčiai mažėja. Prie to labai prisidėjo įkurta Imuniteto tarnyba, kuri tobulino korupcijos prevencijos programas policijos sistemoje, įtraukė visuomenę į korupcijos faktų nustatymą. Korupcijos prevencijoje labai svarbus aspektas – visuomenės aktyvumas. Svarbu, kad kuo daugiau žmonių sužinotų apie savo teisės ir pareigas bendraujant su pareigūnais. Daugumai žmonių atrodo, kad savo jėgomis jie negalės pasipriešinti korumpuotiems pareigūnams. Žiniasklaidoje pasirodo straipsniai apie imuniteto tarnybos atskleistus korupcijos atvejus pareigūnų tarpe, tačiau visuomenė, dėl pavienių atvejų korupcijos apraiškų nesureikšmina ir konstatuoja korupcijos faktą, kad kova su korupcija tai tik specialiųjų tarnybų darbas.

3. KORUPCIJOS PREVENCIJOS POLITIKOS KOKYBINĖ ANALIZĖ POLICIJOS SISTEMOJE

3.1. Tyrimo metodikos pagrindimas

Baigiamajame darbe bus atliekamas kokybinis tyrimas. Šiam tyrimui naudojami turinio analizės ir pusiau struktūrizuoto interviu metodai. Renkant duomenis kokybiniuose tyrimuose naudojami stebėjimo, dokumentų rinkimo ir analizės metodai.

Turinio analizė – tai metodas, kurio metu yra analizuojami tekstinę, vizualinę ar garsinę formą turintys duomenys, turinys vertinamas remiantis požymiais, kurie svarbūs tyrėjui ir kuriuos galima apibendrinti, skaičiavimu (Leonavičius, 2003, p. 36). Darbe bus atliekama žiniasklaidoje pateiktų straipsnių turinio analizė. Tyrimo metu apžvelgiami straipsniai, kurie publikuojami korupcijos tema ir susistemintus duomenis, atliekama analizė ir formuojamos išvados. Turinio analizė – metodologinis tekstų nagrinėjimas šių tekstų rėmuose, remiantis metodologija pagrįstais analizės principais:

- teksto skaitymas ir pagrindinių aspektų (frazių, sakinių, žodžių ir kt.) bei kategorijų išskyrimas;
- kategorijų skaidymas į elementus;
- prasminių elementų skaidymas į subkategorijas;
- kategorijų įtraukimas į tiriamojo reiškinių kontekstą.

Pusiau struktūrizuotas interviu – tai metodas, kurio metu reikalinga informacija gaunama raštu. Klausimynai siunčiami respondentams. Anketoje beveik nenaudojami uždari klausimai su atsakymų formuluotėmis. Interviu atliekamas su ekspertais. Ekspertas – asmuo, kuris dėl savo profesinės ir gyvenimo patirties turi didžiausią kompetenciją ir patikimiausią bei pakankamai išsamią informaciją apie tiriamą problemą. Vykdamas interviu su ekspertu tyrinėtojas užsibrėžia tikslą gauti maksimalią ir detaliausią informaciją apie tiriamą objektą, aptarti ir patikslinti tyrimo hipotezes, palyginti ir įvertinti įvairias tyrimų metodikas. (Telešienė, 2008)

Vienas svarbiausių kovos su korupcija elementų yra antikorupcinis švietimas. Pasak Vaitiekaus (2002), be visuomenės pagalbos valdžios institucijos yra nepajėgios susidoroti su korupcijos reiškiniu, todėl tik apjungiant valstybę, privatų sektorių, visuomenę, kovoti su korupcija tampa įmanoma (Vaitiekus, 2002, p. 264). Visuomenės įtraukimas į kovą su korupcija yra vienas geriausių būdų, padedančių vyriausybėms taikyti antikorupcines priemones ir propaguoti nepakantumą korupcijai visuose visuomenės sluoksniuose. (Kova su korupcija: praktiniai pavyzdžiai, 2001).

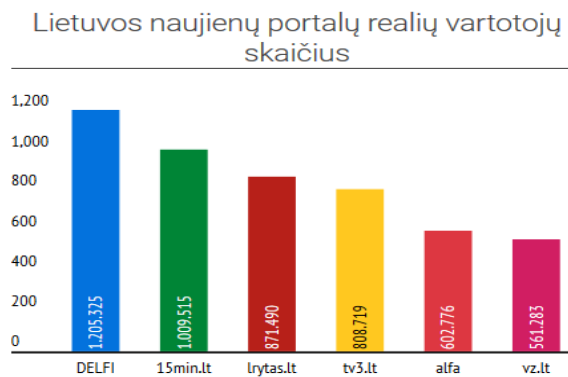

Lietuvos Respublikos nacionalinėje kovos su korupcija programoje akcentuojama, kad vykdant antikorupcinį švietimą didelis vaidmuo tenka būtent žiniasklaidai, kuri turi supažindinti gyventojus su korupcijos keliamu pavojumi, skatinti juos nesitaikyti su korupcija, aktyviai su ja kovoti.

Palidaskaitės ir Raudonienės (2004) teigimu, žiniasklaida yra galinga jėga, galinti informuoti visuomenę apie korupcijos reiškinius, stiprinti piliečių pasitikėjimą savo jėgomis, skatinti smerkti korupciją, neduoti kyšių keliuose dirbantiems policininkams ir atstovaudama tautą, neleisti priimti neteisėtų ar tik tam tikriems asmenims palankių sprendimų. (Palidaskaite, Raudonienė, 2004, p. 55 – 76).

Korupcijos faktų paviškinimas yra viena iš korupcijos prevencijos priemonių. Mūsų šalyje kovoje su pareigūnų piktnaudžiavimu aktyviai dalyvauja žiniasklaida. Ji paviškina korupcijos faktus, formuoja viešąją nuomonę. Viešumas yra tai, kas nusizengėlius labiausiai gąsdina, nes bijodami prarasti gerą vardą, netekti darbo ir galimybės įsidarbinti vėliau, kyšininkaujantys valdininkai susilaiko nuo neteisėtų veiksmų (Ackerman, 2001, p. 251).

Kokiais naujienų portalais remiantis atlikti žiniasklaidos turinio analizę, buvo nuspręsta pasinaudoti „Gemius Baltic“ statistiniais duomenimis „Lietuvos naujienų portalų realių vartotojų skaičius“ (žr. 10 pav.). Žiniasklaidos priemonių turinio analizė buvo atliekama 4 naujienų portalų t.y „delfi.lt“, „15min.lt“ „Lrytas.lt“, „alfa.lt“. Naujienų portaluose „tv3.lt“ ir „vz.lt“ straipsnių apie korupciją ar jos prevenciją nerasta.

11 pav. Lietuvos populiariausi naujienų portalai. Šaltinis: „Gemius Baltic“, gemiusAudience, 2016

Naujienų portalų „delfi.lt“, „15min.lt“, „Lrytas.lt“, „alfa.lt“ paieškoje raktinis žodis buvo „korupcija policijoje“. Radus tinkamą informaciją, analizuojami paieškos metu rasti straipsniai. Žiniasklaidos priemonių turinio analize siekiama išanalizuoti informaciją apie korupciją masinėse informavimo priemonėse teigiamame ir neigiamame kontekste ir palyginti, kurio turinio konteksto informacijos pateikiama daugiau.

Pusiau struktūrizuotu interviu bus siekiama išsiaiškinti labiausiai pažeidžiamas korupcijos sritis Lietuvoje, apskrityse, efektyviausius kovos su korupcija būdus, imuniteto padalinių vaidmenį siekiant didinti visuomenės pasitikėjimą policiją.

Tyrimas „Korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimas Lietuvos policijos sistemoje“ buvo atliekamas visoje Lietuvoje. Tyrimui atlikti buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu. Tyrime dalyvavo aštuoni ekspertai: visi pareigūnai, apskričių Imuniteto skyrių viršininkai (žr. 9 lentelę), Imuniteto skyriuose atliekama kriminalinė žvalgyba, ikiteisminiai tyrimai dėl pareigūnų korupcinių nusikaltimų ar kitų teisės pažeidimų.

5 lentelė. Tyrimo respondentų kodai

Kodas	Objektas
V1	Klaipėdos apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V2	Telšių apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V3	Šiaulių apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V4	Panevėžio apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V5	Utenos apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V6	Kauno apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V7	Alytaus apskrities Imuniteto skyriaus vadovas
V8	Vilniaus apskrities Imuniteto skyriaus vadovas

Šaltinis: sudaryta autorės

Lietuvoje policija skirstoma į apskritis, kurių šiuo metu yra – 10. Pastaraisiais metais policijoje bandoma mažinti pareigūnų skaičių ir siekiama optimizuoti darbo vietas. Reforma palietė ir Imunitetų skyrius. Tauragės apskritį kuruoja Klaipėdos apskrities VPK Imuniteto skyriaus vadovas, o Marijampolės apskritis priskirta Kauno apskrities VPK Imuniteto skyriaus vadovo priežiūrai.

Tyrimo metu siekiama sužinoti, ar korupcijos prevencijos politikos priemonės veiksmingai įgyvendinamos Lietuvos policijos sistemoje. Surinkus ir išanalizavus medžiagą baigiamajame darbe, buvo nustatytos probleminės policijos sistemos sritys: eismo priežiūra, akcizinių prekių kontrolė, apgaulingas deklaracijų pildymas, neteisėtas daiktų ir informacijos perdavimas į/iš areštinę bei ikiteisminio tyrimo metu padaryti korupcinio pobūdžio nusikaltimai ar pažeidimai.

6 lentelė. Respondentams pateikti klausimai

KLAUSIMAS	TIKSLAS
Įvertinkite Jūsų manymu labiausiai pažeidžiamas korupcijos sritis Lietuvos policijoje skalėje nuo 1 iki 5 ?	Tikslas sužinoti, kurios klausimyne pateiktos Lietuvos policijos veiklos sritys, yra pažeidžiamiausios, o kurios mažiausiai pažeidžiamos.
Kokios pažeidžiamiausios korupcijos sritys jūsų apskrityje?	Tikslas sužinoti, kurios klausimyne pateiktos Lietuvos policijos veiklos sritys, pagal

	apskritis yra pažeidžiamiausias, o kurios mažiausiai pažeidžiamos
Jūsų nuomone ar Lietuvos Policijos sistemoje veikiantis teisinio reguliavimo kovai su korupcija mechanizmas yra efektyvus?	Tikslas sužinoti, ar Lietuvos Policijos sistemoje veikiantis teisinio reguliavimo kovai su korupcija mechanizmas yra efektyvus ar neefektyvus.
Efektiviausi kovos su korupcijos apraiškomis būdai Lietuvos policijos sistemoje?	Tikslas išsiaiškinti, kuris iš kovos su korupcija būdų, yra efektyviausias Lietuvos policijos sistemoje.
Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis 75proc. gyventojų pasitiki policija. Kaip Jūs manote, koks policijos imuniteto padalinių vaidmuo skatinant visuomenės pasitikėjimą policija?	Tikslas išsiaiškinti, ar Imuniteto tarnyba turi tiesioginės įtakos visuomenės pasitikėjimui policija.
Kokios, Jūsų nuomone, yra korupcijos pasireiškimą Lietuvos policijos sistemoje sąlygojančios priežastys?	Tikslas sužinoti pagrindines priežastis, kurios skatina korupcijos pasireiškimą.
2016 m. užregistruotas 471 policijos pareigūnų papirkimo atvejis. Šis skaičius, lyginant su 2015m., sumažėjo 42,3proc. Kaip vertinate policijos pareigūnų korupcinio elgesio pokytį Lietuvoje per pastaruosius 5 metus?	Tikslas sužinoti kaip vertina su korupcija kovojančios Imuniteto valdybos vadovai, pareigūnų korupcinio elgesio pokytį per pastaruosius 5 metus.
Esate kovos su korupcija Lietuvos policijoje ekspertas. Neįvardinant asmens duomenų, trumpai aprašykite korupcijos atvejį policijoje, kuris Jums įsiminė piktnaudžiavimo suteikta galia išradingumu:	Tikslas sužinoti kokie išskirtiniai korupcijos atvejai yra pareigūnų korupciniuose nusikaltimuose.

Šaltinis: sudaryta autorės

Atlikus kokybinį tyrimą bus galima atsakyti į baigiamajame darbe išsikeltą problemos klausimą ir nustatyti, kokios korupcijos prevencijos įgyvendinimo priemonės yra veiksmingos Lietuvos policijos sistemoje.

Pripažinti, kad turima problemų su korupcijos apraiškomis – nėra lengva. Tačiau policija – bene vienintelė institucija, pripažįstanti turinti problemų su kyšininkavimu, kuri garsiai ir principingai kovoja su šiuo reiškiniu.

3.2. Žiniasklaidos priemonių turinio analizė

Apžvelgus „Delfi.lt“ portalo straipsnius nuo 2013 metų iki 2017 metų (žr. 5 lentelę) galima teigti, kad korupcijos, kyšininkavimo, korupcijos prevencijos tema yra rašoma nemažai, straipsnių kontekstas taip pat įvairus. Iš 15 straipsnių, 9 - neigiamo konteksto, 6 straipsniai teigiamo konteksto.

7 lentelė. Delfi.lt portalo duomenys

Nr.	Metai	Straipsnio antraštė	Kontekstas
1	2013	„Alytaus policijos pareigūnai už grotų uždarė du kolegas“	Neigiamas kontekstas
2	2013	„Dėl galimos korupcijos policijoje – dar penki tyrimai“	Neigiamas kontekstas

3	2013	„Nuomonė: daliai kelių patrulių uniforma yra pasipelnymo šaltinis“	Neigiamas kontekstas
4	2014	„Policijos imuniteto vadovas: policininkai žino, kad kyšį imti apsimoka“	Neigiamas kontekstas
5	2014	„D. Malaškevičius: policijos vadovai – didžiausia sistemos problema“	Neigiamas kontekstas
6	2014	„Ekspertai: naivu tikėtis, kad korupcija Lietuvoje vieną dieną išnyks“	Neigiamas kontekstas
7	2015	„Filmuoti vaizdai iš policijos automobilio: va, čia tavo pinigai, atiduok teises“	Teigiamas kontekstas
8	2015	„Po 20 metų tarnybos pareigūnai įkliuvo dėl įžūliai imtų kyšių“	Neigiamas kontekstas
9	2015	„Policija vairuotojams primena, kuo skiriasi bauda už KET pažeidimą ir už kyšio davimą“	Teigiamas kontekstas
10	2016	„E. Jablonskas: šių dienų policija jau yra kitokia policija“	Teigiamas kontekstas
11	2016	„Karjera Vilniaus policijoje – su smarvės prieskoniu: pareigūnai pateko į nepavydėtiną situaciją“	Neigiamas kontekstas
12	2016	„Nyksta senas vairuotojų įprotis: pareigūnai džiaugiasi sąmoningumu“	Teigiamas kontekstas
13	2017	„Pareigūnai įsitikinę - korupciją keliuose beveik pavyko pažaboti“	Teigiamas kontekstas
14	2017	„Ilgamečiai Kauno pareigūnai įtariami susigundę nešvariais pinigais“	Neigiamas kontekstas
15	2017	„Pričiuptą pavaldinį atskubėjęs vaduoti bosas pareigūnams bruko pinigus : čia jums abiem, vakarienei.“	Teigiamas kontekstas

Šaltinis: sudaryta autorės

Apžvelgiant 15min.lt portalo duomenis (žr. 6 lentelę) iš 15 tik trys neigiamo konteksto, 12 – teigiamo. Neigiamo konteksto straipsniuose statistiniai „Transparency International“ duomenys, pagal kuriuos Lietuva Europos šalių kontekste atrodo prastai. Tai parodo, kad Lietuvoje suvaldyti korupcija sekasi sunkiai.

8 lentelė. 15min.lt portalo duomenys

Nr.	Metai	Straipsnio antraštė	Kontekstas
1	2013	„Transparency International“ : Lietuvos gyventojai – didžiausi Europos kyšininkai“	Neigiamas kontekstas
2	2013	„Ramūnas Matonis: už pažeidimus atleistas pareigūnas turėtų atiduoti valstybės investicijas į jį“	Teigiamas kontekstas
3	2013	„Transparency International“: Lietuvos gyventojai – didžiausi Europos kyšininkai“	Neigiamas kontekstas
4	2014	„Sergejus Muravjovas: policijoje reikia didesnių permainių kovojant su korupcija“	Teigiamas kontekstas
5	2014	„Vilniuje – kyšiams atspariausių Lietuvos policininkų pagerbimas“	Teigiamas kontekstas

6	2014	„Policijos tyrimas: pareigūnus vertina geriau, tačiau kyšių jiems siūlo daugiau ir didesnių.“	Teigiamas kontekstas
7	2015	„Policijos akcijos prieš kyšius „pažiba“ tapo jaunasis „Audi“ gerbėjas“	Teigiamas kontekstas
8	2015	„Kaune korupcija įtariamą pareigūnui imdavo nuo 2,89 iki 115 eurų, tiko ir svaigalų butelis“	Neigiamas kontekstas
9	2015	„Kauno policijos vadas Darius Žukauskas: „Už kyšių ėmimą atleidome 12 pareigūnų“	Teigiamas kontekstas
10	2016	Policijos imuniteto vadovas E.Jablonskas: „Neskaičiuojam atleistų ir nuteistų pareigūnų – esmė ne tai“	Teigiamas kontekstas
11	2016	„Policija socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbė savo išvadą apie korupciją“	Teigiamas kontekstas
12	2016	„Antikorupcijos dienos išvakarės: smulkiems pažeidėjams vietoj baudų – siūlymas guiti korupciją“	Teigiamas kontekstas
13	2017	„Prokuratūra nutraukė buvusio Palangos policijos viršininko A.Katkausko korupcijos tyrimą“	Teigiamas kontekstas
14	2017	„Kyšiams atsispyrusiems kelių patruliams – komisaro premija, premjero palinkėjimas ir A. Juknevičiaus liaupsės“	Teigiamas kontekstas
15	2017	„Stambiausios sumos, kuriomis bandė išsipirkti KET pažeidėjai“	Teigiamas kontekstas

Šaltinis: sudaryta autorės

Lrytas.lt interneto portalo duomenimis (žr. 7 lentelę), iš 12 straipsnių 6 – neigiamo konteksto, juose rašoma apie korumpuotus pareigūnus, jų padarytus nusikaltimus, komentuojama kokia situacija policijos sistemoje ir pabrėžiama, kad korupcija egzistuoja. 6 straipsniai teigiamo konteksto. Galimai tai sutapimas, bet pastebėta, kad analizuojant kontekstą naujienų portalas Lrytas.lt išlaiko balansą tarp neigiamo ir teigiamo straipsnių konteksto, o to negalima būtų teigti apie prieš tai analizuotus naujienų portalus.

9 lentelė. Lrytas.lt portalo duomenys

Nr.	Metai	Straipsnio antraštė	Kontekstas
1	2013	„Kyšius policijai davę žmonės skandina korumpuotus pareigūnus“	Neigiamas kontekstas
2	2013	„Policijos patruliai vairuotojus reketavo nuolat girtumą rodančiu alkoholio matuokliu“	Neigiamas kontekstas
3	2013	„Korumpuotų policininkų medžiotojas: „Net ir su įkalčiais sugauti pareigūnai neprisipažįsta.“	Neigiamas kontekstas
4	2014	„Komisaras: kyšininkavimo mastai kelių policijoje mažėja“	Teigiamas kontekstas
5	2014	„Korumpuotų policininkų medžiotojui – kruvinas perspėjimas“	Neigiamas kontekstas
6	2014	„Dviem Marijampolės pareigūnams bėdos dėl kyšių „	Neigiamas kontekstas
7	2015	„Generalinis komisaras L.Pernavas – apie svajonių policiją“	Teigiamas kontekstas
8	2016	„Lietuvoje minima Tarptautinė antikorupcijos diena“	Teigiamas kontekstas
9	2016	„Policija: pareigūnus skundžiantis plungiškis pats yra neteisis“	Teigiamas kontekstas

10	2017	„Stambiausias kyšis kelių patruliams stulbina – užtektų geram automobiliui“	Teigiamas kontekstas
11	2017	„Protu nesuvokiama: duoda kyšį, kuris keliskart didesnis už baudą“	Teigiamas kontekstas
12	2017	„Paviešino korumpuočiausias ministerijas ir kiek Lietuvai tai kainuoja“	Neigiamas kontekstas

Šaltinis: sudaryta autorės

Išanalizavus Alfa.lt portalo pateikiamus straipsnius apie korupciją, galime teigti, kad neigiamo ir teigiamo konteksto straipsniai pasiskirstė panašiai: iš 11 svetainėje rastų straipsnių 5 neigiami. Juose pateikiama informacija apie policijos pareigūnų nekompetenciją bei galimybes piktnaudžiauti tarnybą, vykdant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. 6 rasti straipsniai yra teigiamo konteksto.

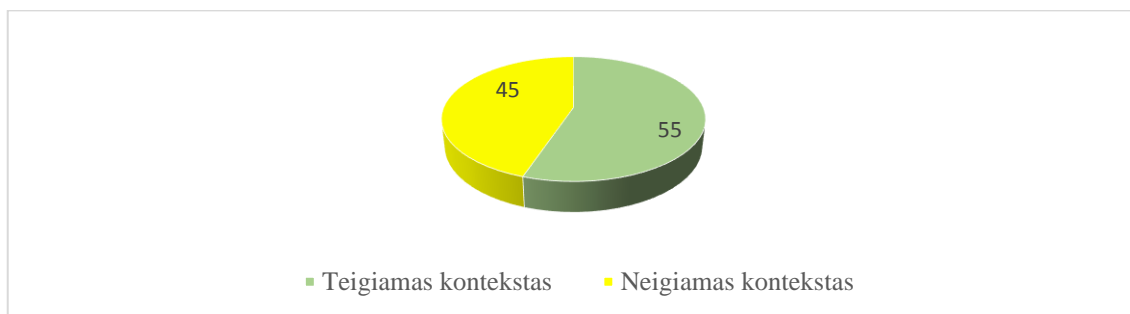
10 lentelė. Alfa.lt portalo duomenys

Nr.	Metai	Straipsnio antraštė	Kontekstas
1	2013	„Pareigūnai atkleidė, kaip vairuotojai stengiasi įsiūlyti kyšius“	Teigiamas kontekstas
2	2013	„Pagal korupcijos suvokimo indeksą Lietuva pakilo į viršų“	Teigiamas kontekstas
3	2014	„Pareigūnai: vairuotojai net už menkaverčius pažeidimus siūlo kyšius“	Teigiamas kontekstas
4	2014	„Sulaikytas Raseinių rajono policijos komisariato pareigūnas“	Neigiamas kontekstas
5	2015	„Savų sekimas: ar policijos imuniteto pareigūnai turi imunitetą korupcijai?“	Neigiamas kontekstas
6	2015	„Vis mažiau pažeidėjų bando papirkti policijos pareigūnus“	Teigiamas kontekstas
7	2015	„Korupcija policijoje: dėl neblaivaus vairuotojo kyšio tarėsi net trys pareigūnai“	Neigiamas kontekstas
8	2016	„Korupcija policijoje : nekaltą žmogų apkaltino nebūtu nusikaltimu“	Neigiamas kontekstas
9	2016	„Kyšininko kelyje portretas: bando „susitarti“ būdami girti, siūlo kebabą, kiaušinių, malkų“	Teigiamas kontekstas
10	2016	„Daugelio metų įdirbis: mažėja pareigūnams kyšius brukančių pažeidėjų“	Teigiamas kontekstas
11	2017	„Rimtas pareiškimas: ragina įsigyti vaizdo registratorių – išvelgia galimą policijos korupciją“	Neigiamas kontekstas

Šaltinis: sudaryta autorės

Apibendrinant (žr. 11 pav.) naujienų portaluose rašytos informacijos apie korupcija policijoje galima teigti, kad žiniasklaidoje didžioji dalis straipsnių apie korupciją ir jos prevenciją pateikiami teigiamame kontekste – 55 procentai. Neigiamo konteksto straipsniai sudaro – 45 procentus. Tokie straipsniai, neigiamai atsiliepiantys apie policijos skaidrumą, iškreipia visuomenės požiūrį į pareigūnus ir korupcijos reiškinį. Nuo 2015 metų sumažėjo neigiamo konteksto straipsnių apie korumpuotus pareigūnus, todėl galime teigti kad mažėja korumpuotų pareigūnų, o korupcijos prevencijos įgyvendinimo politika ir priemonės galima laikyti veiksmingomis. Atliekant turinio analizę galima pastebėti, kad pasinaudojant žiniasklaida atsirado daug

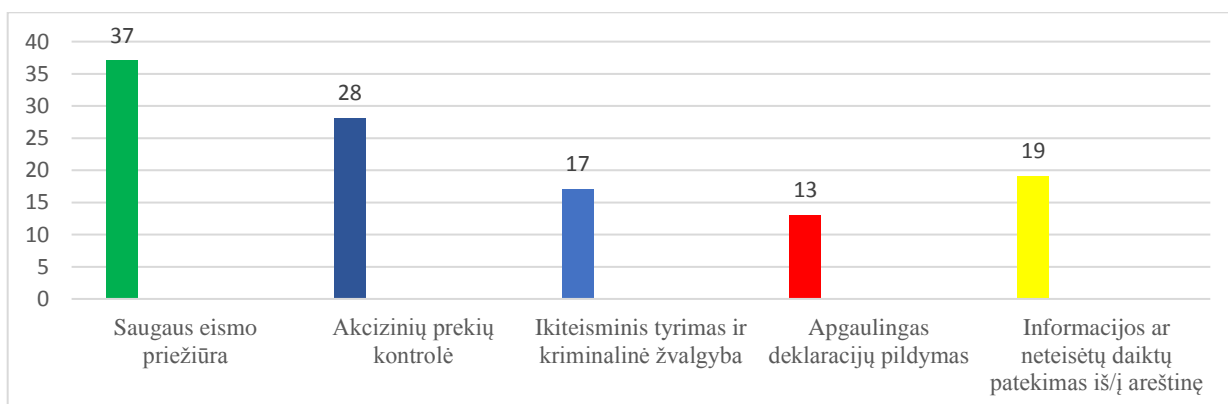
prevencinio pobūdžio straipsnių, kuriuose informuojama visuomenė, kokie kyšiai siūlomi ir kokia baudžiamoji atsakomybė numatyta papirkinėjant pareigūnus. Žiniasklaida yra viena iš pagrindinių priemonių korupcijos prevencijos įgyvendinime ir kokio konteksto straipsniai bus viešinami toks bus ir rezultatas.

12 pav. Žiniasklaidos priemonių rezultatai (%)

3.3. Tyrimo „Korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimo Lietuvos policijoje“ rezultatų analizė

Pirmu klausimu buvo prašoma ekspertų įvertinti labiausiai pažeidžiamas korupcijos sritis Lietuvos policijos sistemoje skalėje nuo 1 iki 5 (1- mažiausiai, 5- labiausiai). Įvertinus taškus galima teigti, kad Lietuvoje, labiausiai pažeidžiama korupcijos sritis yra saugaus eismo priežiūra, toliau seka akcizinių prekių kontrolė, pakankamai aukštas pažeidžiamumo lygis išlieka ir dėl informacijos ar neteisėtų daiktų patekimo iš/ į areštinę. Problemine sritimi, taip pat įvardinta – apgaulingas deklaracijų pildymas.

13 pav. Labiausiai pažeidžiamos korupcijos sritys Lietuvos policijos sistemoje

Kad saugaus eismo priežiūros sritis pažeidžiamiausia, mano šie ekspertai: V1, V4, V5, V6, V8 ir skyrė aukščiausius balus. Paprašius pagrįsti sritį kuriai skyrė aukščiausią balą ekspertai teigė: V1– „*Todėl, kad asmenys arba pažeidėjai dažniausiai susiduria su šias funkcijas vykdančiais pareigūnais*“, V4– „*Todėl, kad policija dažniausiai baudžia už KET pažeidimus, reiškia ir daugiausiai susiduria su provokacijomis. Dauguma KET pažeidėjų linkę bent pamėginti spręsti problemas „greičiau“ ir pigiau duodant kyšį.*“, V5– „*Nes daugiausiai yra susiduriama su didesniu kiekių pažeidėjais. Momentinis, be ilgalaikio pasiruošimo*“, V6 – „*Todėl, kad šioje srityje daugiausiai nusižengimų ir norint jų išvengti siūlomi kyšiai*“, V8 – „*Kasdien fiksuojami dideli skaičiai teisės pažeidimų, platus (nuo paprasto žmogaus iki verslininko, tai pat nusikalstamo pasaulio veikėjų) pažeidėjų ratas su vis dar vyraujančia nuomone apie galimybę susitarti vietoje, žemesniosios grandies policijos pareigūnų vykdoma eismo priežiūros veikla (kai kurie neturi teisinio išsilavinimo), didelės baudos už Kelių eismo taisyklių pažeidimus, todėl siekiama išvengti atsakomybės*“.

Kiti ekspertai (V2, V3, V7) saugaus eismo priežiūros sričiai skyrė taip pat aukštus, bet ne aukščiausius balus. Visų apklausos dalyvių nuomonė panaši, keliuose nusižengimų daugiausia ir norint jų išvengti vienaip ar kitaip siūlomi kyšiai.

Paklausus kokios pažeidžiamiausios korupcijos sritys kiekvieno eksperto apskrityje, iš gautų atsakymų galima teigti, kad ir apskrityse kaip ir visoje Lietuvoje pažeidžiamiausiomis sritimis išlieka saugaus eismo priežiūra, akcizinių prekių kontrolė. V4 eksperto teigimu „*Bendros tendencijos yra panašios kaip ir visoje Lietuvoje. Todėl, kad policija dažniausiai baudžia už KET pažeidimus, reiškia ir daugiausia susiduria su provokacijomis. Dauguma KET pažeidėjų linkę bent pamėginti spręsti problemas „greičiau“ ir pigiau duodant kyšį*“, panašios nuomonės buvo ir V7 ekspertas: „*Saugaus eismo priežiūroje pareigūnai dažniausiai susiduria su pažeidėjais, kurie bando papirkti policijos pareigūnus. Akcizinių prekių neteisėta apyvarta dažnai įtraukia ir pareigūnus (patys tuo užsiima arba „dengia“ asmenis tuo užsiimančius ir pan.). Išsiskiriantis teiginys buvo V5 eksperto: „Apskrityje didelis skaičius pagyvenusių žmonių, o jie vis dar nori atsipirkti vietoje*“.

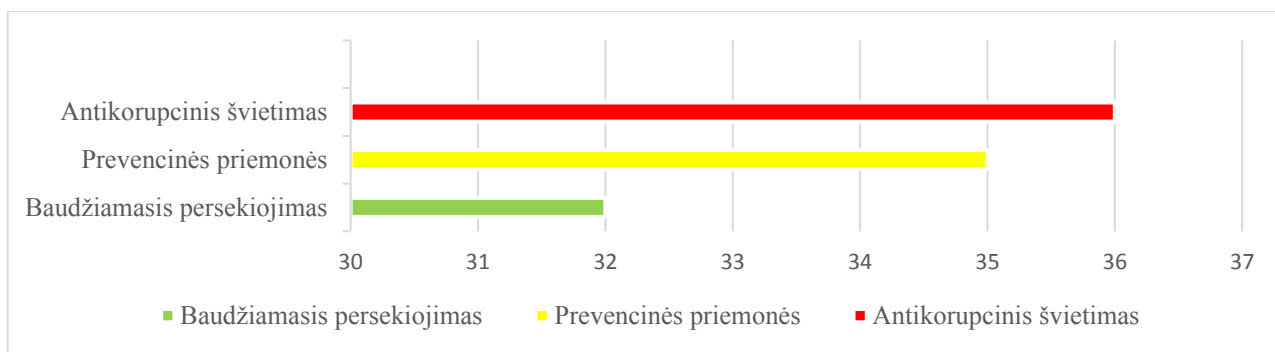
11 lentelė. Labiausiai pažeidžiamiausios korupcijos sritys Lietuvos policijoje.

Nr.	Sritis	Balai
1	Saugaus eismo priežiūra	31
2	Akcizinių prekių kontrolė	26
3	Ikiteisminis tyrimas ir kriminalinė žvalgyba	13
4	Apgaulingas deklaracijų pildymas	7
5	Informacijos ar neteisėtų daiktų patekimas iš/j areštine	13

Paklausus ekspertų nuomonės ar Lietuvos Policijos sistemoje veikiantis teisinio reguliavimo kovai su korupcija mechanizmas yra efektyvus, dauguma atsakė, kad sutinka su šiuo teiginiu, o du ekspertai V1 ir V7 atsakė, kad sutinka tik iš dalies. V3 eksperto nuomone: „Svarbu kovoti su priežastimis, o ne su pasekmėmis, būtina keisti visuomenės požiūrį į korupciją“.

Visi ekspertai teigia, kad antikorupcinis švietimas ir prevencinės priemonės atlieka didelį vaidmenį šiuo laikotarpiu kovojant su korupcija (žr. 13 pav.). V4 eksperto teigimu: „Preveninėmis ir švietėjiškomis priemonėmis galima rizikos faktorių sumažinti iki minimumo“. V6 ekspertas mano, kad: „Viešinimas kokios pasekmės būna nusižengusiems pareigūnams, mano nuomone geriausiai veikia prevenciškai“, o V8 teigia, kad: „Būtinai nuolatinis prevencinis darbas siekiant užkardyti galimas nusikalstamas veikas. Pvz. policijos sistemoje vykdoma viena iš prevencinių priemonė – prevenciniai pokalbiai su pareigūnais, duoda puikių rezultatų.“ V5 mano kad didelę reikšmę antikorupcinis švietimas turi naujiems pareigūnams: „Antikorupcinis švietimas, ypač naujiems pareigūnams. Nes labiausiai „laužo“ nusistovėjusių subkultūrą.“ Ekspertas V2 mano, kad: „Kada pareigūnai praktiniais pavyzdžiais mato neteisėtos veikos pasekmes, kai kolegų atžvilgiu atliekamas ikiteisminis tyrimas, ko pasekoje įvyksta atleidimas iš vidaus tarnybos, socialinių garantijų praradimas ir t.t.“

14 pav. Efektyviausi kovos su korupcijos apraiškomis būdai Lietuvos policijos sistemoje.

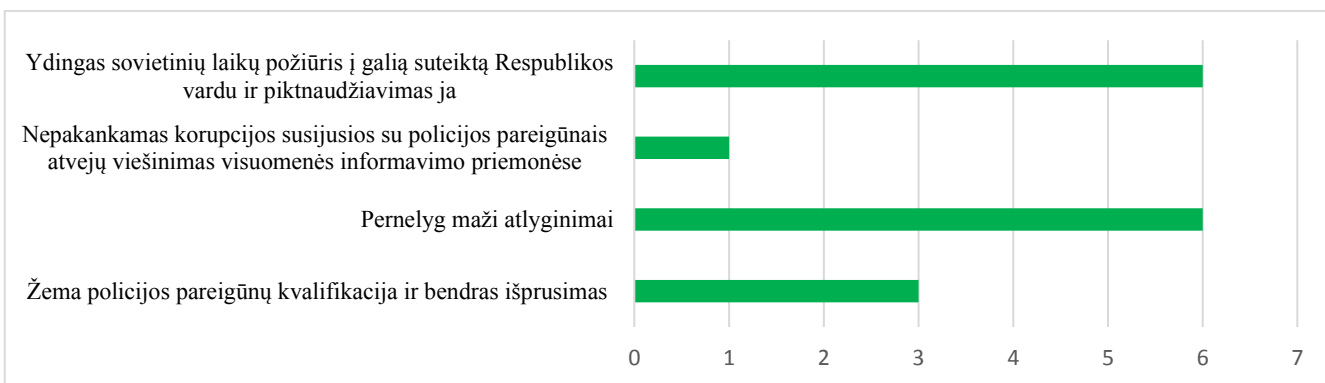
Du ekspertai V1 ir V7 neišskiria efektyviausių būdų, V1 teigia, kad „Vienareikšmiškai pasakyti, kuris efektyviausias negalima, nes mano nuomone jie visi turi būti taikomi kartu, neatsiejamai“. V7 mano, kad „Visi išvardinti būdai yra svarbūs ir efektyviausia kova su korupcija bus tada, kai bus atitinkamai kompleksiskai visos šios priemonės taikomos kartu“.

Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis 75proc. gyventojų pasitiki policija. Todėl ekspertų buvo paklausta koks policijos imuniteto padalinių vaidmuo skatinant visuomenės pasitikėjimą policija. Ekspertas V1 teigia, kad: „Bet kurioje institucijoje panaikinus korupciją (arba ją sumažinus) visuomenė ta institucija ima tikėti labiau. Visuomenė turi jausti ir žinoti kad Policija iš vidaus kovoja su korupcija ir eliminuoja korumpuotus pareigūnus iš savo tarpo, taip skatindama

skaidrumo principą šioje institucijoje. Imuniteto padalinių veiklos dėka visuomenė yra informuojama apie nustatytus korupcijos atvejus, šviečiama korupcinėmis temomis, įtraukiama į policijos organizuojamas akcijas ir pan. Visa tai skatina pasitikėjimą policija“, ekspertas V8 mano jog : „Vaidmuo netiesioginis, tačiau labai svarbus. Taikoma korupcijos prevencijos priemonių visuma, antikorupcinis švietimas, akcijos, baudžiamojo persekiojimo priemonės davė rezultatų – identifikuotos korupcijos grėsmės sistemoje, tad tikslingai taikomos priemonės užkirsti kelią korupcijos apraiškoms leido suformuoti policijos atsparumą korupcijai, o tai prisidėjo prie visuomenės pasitikėjimo policija.“

Kiti ekspertai (V2, V3, V6) mano, kad pasitikėjimas policija padidėjo tik įkūrus imuniteto tarnybas. V2 teigia : “Manau įsteigus prieš šešis metus imuniteto padalinius, korupcijos apraiškos policijoje žymiai sumažėjo, o kai kuriuose padaliniuose jos visiškai išnyko. Imuniteto padaliniai ne tik atlieka baudėjo funkcijas, bet ir atlieka įvairias prevencines priemones, mokymus, teikia įvairius pasiūlymus antikorupcine tematika.“ V7 ekspertas mano, kad tai tik sutapimas jog po įkūrimo imuniteto tarnybų, pasikeitė ir gyventojų pasitikėjimo procentas policija, jis teigia, kad : „Taip jau sutapo, kad per pastaruosius minėtas pasitikėjimo rodiklis pakilo daugiausia, o imuniteto padaliniai ir pradėjo steigtis prieš 6 metus. Todėl Imunitetas yra maža dėlionės dalis, kartu turinti didelę reikšmę mažinant korupcines apraiškas policijos sistemoje ir tuo pačiu vertinant visuomenės pasitikėjimą policija.“. Ekspertas V6 mano, kad pareigūnai pradėjo bijoti nusikalsti ir teigia : „Atsiradus Imuniteto padaliniams, atsirado ir baimė pareigūnams nusikalsti, todėl su metais mažėja korumpuotų pareigūnų, žmonės matydami tokius statistinius duomenis, daro išvadas kad policijoje vis mažiau korumpuotų pareigūnų todėl ir pasitikėjimas jais didėja.“

Ekspertams buvo išvardintos korupcijos pasireiškimą Lietuvos policijos sistemoje sąlygojančios priežastys (žr. 13 pav.) ir buvo paprašyta, išreikšti savo nuomonę, kurios priežastys įtakoja labiausiai, jei iš išvardintų nėra tinkamų buvo pasiūlyta įvardinti „kitą“ tai padarė tik vienas ekspertas V4, jo nuomonę dar viena priežastis yra : *Subkultūra. Iki tol buvę maži atlyginimai ir kitų patrauklių soc. garantijų nebuvimas, lėmė maža konkurencija stojantiems mokytis į policijos mokyklą”.*

15 pav. Korupcijos pasireiškimą Lietuvos policijos sistemoje sąlygojančios priežastys.

Ekspertų nuomonės beveik sutampa beveiki visi įvardino, kad korupcijos pasireiškimą policijoje sąlygoja maži atlyginimai bei išlikęs ydingas sovietinių laikų požiūris į galią suteiktą Respublikos vardu ir piktnaudžiavimas ja. Nors atrankos į policijos sistemą šiuo metu jau yra pakankamai griežtos, reikalaujamas aukštasis išsilavinimas, bet ekspertai įvardino ir vieną iš reikšmingesnių priežasčių – žemą policijos pareigūnų kvalifikacija ir bendrą išprusimą. Vienas ekspertas V8, įvardino kaip priežastį nepakankamą korupcijos susijusios su policijos pareigūnais atvejų viešinimą visuomenės informavimo priemonėse.

Pagal Imuniteto valdybos ataskaita matyti, kad 2016 metais užregistruotas 471 policijos pareigūnų papirkimo atvejis. Šis skaičius, lyginant su 2015 metais, sumažėjo 42,3 proc. Ekspertų buvo paprašyta įvertinti policijos pareigūnų korupcinio elgesio pokytį Lietuvoje per pastaruosius 5 metus. Visi ekspertai teigia, kad pokytis labai teigiamas, o nuveiktas didžiulis darbas ir rezultatas koks buvo siekiamas beveik pasiektas. Prie to prisidėjo ir Imuniteto padalinys. Buvo eliminuoti pareigūnai, kurie piktnaudžiavo tarnyba. Visuomenei buvo pateikta, kad geriau mokėti baudą nei gauti baudžiamąją atsakomybę, kurią galima užsitraukti siūlant kyšį. Išsamiausiai savo nuomonę pateikė ekspertas V8, jis teigia : *Visuomenėje per pastaruosius keletą metų susiformavo nuomonė, kad policija pasikeitė iš esmės ir bandyti „susitarti“ vietoje dėl padaryto pažeidimo yra pernelyg rizikinga dėl grėšiančių teisinių pasekmių už papirkimą. Ypatingai didelę reikšmę turėjo papirkimų skaičiaus viešinimas bei atskirų papirkimo atvejų su visuomenei žinomais žmonėmis. Šie reiškiniai sąlygojo ir pačių pareigūnų elgesį, kadangi pažeidėjai tiesiog nesiūlo „susitarti“ vietoje. Be to kasmet pareigūnai labiausiai atsispyrę korupcijai, t. y. įforminę daugiausia papirkimų yra apdovanojami, todėl sistemoje išsivyravo normalus reiškinys „papirkimo įforminimas“. Lyginami 2015 ir 2016 metų papirkimų atvejų rodikliai yra normalus ir lauktas reiškinys, nes jau kaip ir minėta pasikeitė visuomenės požiūris į policiją ir pačios sistemos darbuotojų elgesys.* Ekspertas V7 mano, kad : *„Pati policija ženkliai pasikeitė. Buvo taikytos įvairios prevencinės bei baudžiamojo poveikio priemonės, kurios davė teigiamų rezultatų. Dauguma vadovų aktyviai įsijungė vykdant minėtus pokyčius, patys pareigūnai tapo sąmoningesni, visuomenė taip pat pradėjo suprasti, kad policijos pareigūnus papirkinėti jau neapsimoka, nes patys gali būti patraukti atsakomybėn. Visa tai atsispindi visuomenės apklausų rezultatuose“.*

Kadangi apklausos yra kovos su korupcija Lietuvos policijoje ekspertai, neįvardinant asmens duomenų, buvo paprašyta trumpai aprašyti korupcijos atvejį policijoje, kuris jiems įsiminė piktnaudžiavimo suteikta galia, išsraidingumu (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Korupcijos atvejai policijoje, kurie įsimintiniausi piktnaudžiavimo suteikta galia, išsraidingumu.

Ekspertas	Korupcijos atvejis policijoje
V1	<i>„Pareigūno asmens įsitikinimas atisakyti teisių į daiktą, dėl neva tai pernelyg ilgo daikto saugojimo policijoje, pasirašant daikto pirkimo – pardavimo sutartį (nurodant, kad suma yra nulis) ir pirkėją nurodant patį pareigūną.“</i>
V2	<i>neatsakė</i>
V3	<i>„Naudojimasis savo užimamomis aukštomis pareigomis asmeniniams poreikiams tenkinti : tarnybinio transporto, kompiuterių, telefoninių pokalbių, darbuotojų naudojimas asmeninėms reikmėms.“</i>
V4	<i>„Vienas pareigūnas, teikė informaciją apie tai, kad kitas jo kolega dangsto stambų kontrabandos tašką, tačiau atliekant tyrimą paaiškėjo, kad pastarasis greičiausiai tik siekė nuo savęs nukreipti dėmesį, nes jis pats galimai dangstė dar stambesnę kontrabandos tašką. Po to kai paaiškėjo kad abu aukštas pareigas užimantys pareigūnai dangstė konkuruojančius taškus, abu atsisveikino su tarnyba policijoje.“</i>
V5	<i>„Vienas iš kelių policijos vadovų, surašydamas ATP protokolą, sumažindavo baudą per pus ir pateikdavo tai kaip paslaugą, imdavo už tai atlygį, nors tai buvo administracinis nurodymas.“</i>
V6	<i>„Kelių policijos pareigūnai atėję į pamainą, uniformos kišenėlėse jau turėdavo pinigų pasirošę „grąžai““</i>
V7	<i>„Nustatytas atvejis, kai du policijos pareigūnai neteisėtai „dangstė“ asmenį, gaminantį naminę degtinę. Pastarasis asmuo keletą metų kas mėnesį mokėjo „duoklę pareigūnams“. Pareigūnai atvykdami pasiimti pinigų labai saugodavosi, tikrindavo ar jų niekas neseka ir pan. Sulaikius įtariamus pareigūnus su įkalčiais, pastarieji buvo šoko būsenoje, ko pasekoje, norėdami sunaikinti daiktinius įrodymus, prarijo pinigus, kurie buvo paimti iš naminės degtinės gamintojo, kaip kyšis.“</i>
V8	<i>„Rajone X keli policijos ekipažas (du labai mažą darbo patirtį turintys jauni policijos pareigūnai), sustabdė gyventoją A.A vairuojamą automobilį bei paprašė vairuotojo pasitikrinti girtumą. Vairuotojas įpūtė 0,05 (leistina norma 0,4 prom.), tačiau pareigūnai piktybiškai traktavo, kad žmogus neblaivus bei prigąsdinę apie gresiančią didžiulę baudą pareikalavo kyšio. Gyventojas X pareikalautos sumos neturėjo, todėl kreipėsi pagalbos į savo kaimo gyventojus, kurie pranešė Imuniteto padaliniui apie situaciją. Atvykę į sutartą vietą paimti pinigų policijos pareigūnai, įtariamai kyšininkavimu, buvo sulaikyti.“</i>

Apibendrinant lentelėje pateiktus atsakymus galima teigti, kad ekspertų papasakoti įvykiai vienaip ar kitaip susiję ir korupcija policijoje dažniausiai pasireiškia kyšio gavimu ar piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi.

IŠVADOS

1. Remiantis teorine analize ((Heidenheimer (2002), Klitgaard (2005), Eigen, P. (2006), Ackerman (2001), Groose (2000), Pope (2000), Gaycar (2013), Palidauskaitė (2005, 2010), Gaivelis (2001), Raudonienė (2004)) galima teigti, kad korupcija – tai viena opiausių daugelio šalių problemų. Ne išimtis ir Lietuva, kurioje dar gyvi sovietų laikais sukurti vadovavimo stiliai, kur žmonės pripratę duoti ir gauti kyšius. Tačiau, net ir išsivystytos valstybės negali visiškai panaikinti piktnaudžiavimo. Korupcijos priežastis yra labai įvairios. Jos gali būti socialinės, ekonominės, politinės institucinės, politinės. Daug autorių analizuoja šį reiškinį, bet vieningo apibrėžimo korupcijai nėra. Korupcijos prevencija – viena iš efektyviausių būdų šiam reiškiniui pažaboti. Tai visuomenės bei pareigūnų švietimas, tarnautojų patikimumo įvertinimas, domėnų apie korupciją užsiimančius pareigūnus rinkimas. Valstybė taip apsaugoma nuo ateityje galėsiančių įvykti nusikaltimų.

2. Korupcijos prevencijos politikos ir priemonių įgyvendinimas Lietuvos policijos sistemoje vyksta veiksmingai, tai patvirtina statistiniai duomenys, kurie parodo, kad žmonės vis labiau pasitiki policijos pareigūnais. Korupcijos prevencijos programos yra nuolat tobulinamos atsižvelgiant į buvusių programų trūkumus. Policijos korupcijos programos pamatas – Nacionalinės kovos su korupcija programa. Korupcijos pasekmės neigiamai veikia ekonomines reformas, visuomenines sferas. Neįmanoma nustatyti ir nubausti visus korumpuotus pareigūnus, tačiau įkurus imuniteto tarnybas atsirado daugiau būdų pristabdyti korupcijos apraiškas pareigūnų tarpe. Imuniteto tarnyba turi išsikėlusį savo tikslus, uždavinius ir nuosekliai jų siekia. Labai svarbus yra visuomenės aktyvumas korupcijos prevencijoje, todėl imuniteto tarnybos viešina informaciją apie korumpuotus policijos pareigūnus ir informuoja visuomenę, kokią baudžiamąją atsakomybę gali užtraukti kyšių davimas pareigūnams.

3. Atlikus žiniasklaidos priemonių turinio analizę galima teigti, kad visuomenė informuojama apie korupciją policijoje pakankamai išsamiai. Žiniasklaida paviešina konkrečias įvykių susijusių su policijos pareigūnais interpretacijas ir iš anksto formuoja visuomenės nuomonę apie korupciją policijoje. Atlikus analizę nustatyta, kad pastaraisiais metais sumažėjo korupcinio pobūdžio straipsnių, o juos pakeitė informacinio pobūdžio straipsniai bei skelbiami statistiniai duomenys. Viešojoje erdvėje analizuojami kyšių dydžiai, renkamos išradingiausios situacijos, kurių metu bandoma papirkti pareigūnus, visuomenė supažindinama su galimomis pasekmėmis siūlant kyšius policijos pareigūnams. Žiniasklaida formuoja visuomenės nuomonę, todėl viešinama informacija turi atitikti realybės faktus.

4. Atlikus kokybinį tyrimą – pusiau struktūrizuotą interviu su Lietuvos apskričių policijos Imuniteto tarnybų vadovais galima teigti, kad antikorpucinis švietimas ir prevencinės priemonės atlieka didelį vaidmenį kovojant su korupcija. Tyrimo metu buvo nustatytos pažeidžiamiausios korupcijos sritys

Lietuvoje ir kiekvieno apklausoje dalyvavusio eksperto apskrityje. Išanalizavus gautų atsakymų rezultatus galima teigti, kad ir apskrityse, kaip ir visoje Lietuvoje, pažeidžiamiausiomis sritimis išlieka saugaus eismo priežiūra bei akcizinių prekių kontrolė. Ekspertai mano, kad Lietuvos policijos sistemoje veikiantis teisinis korupcijos prevencijos reguliavimas yra efektyvus, o imuniteto tarnybų darbas turi teigiamos įtakos žmonių pasitikėjimo Lietuvos policija rodikliams. Ekspertų nuomone, policijos pareigūnų korupcinio elgesio pokytį Lietuvoje per pastaruosius 5 metus, galima vertinti teigiamai. Tačiau tokie rezultatai pasiekti po sistemingo korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo.

REKOMENDACIJOS

Atlikus teisinių aktų analizę nustatyta, kad siekiant, korupcijos prevencijos politikos įgyvendinamas būtų veiksmingas tikslinga :

- Tobulinti įstatymus, už korupcinio pobūdžio nusižengimus, nes baudžiamoji atsakomybė numatyta palyginti maža, todėl būtų tikslinga griežtinti atsakomybę, t.y didinti baudas, numatyti laisvės apribojimą, nes korupcija jautri įstatymo netobulumams.
- Reformuojant valdymo sistemą svarbu nustatyti asmeninės atsakomybės ribas. Taip pat sukurti tokia sistema, kur vienasmenis valstybės tarnautojo sprendimas būtų ne galutinis, o sprendimo priėmimas priklausytų nuo kitų su viešųjų valdymu susijusių pareigūnų. Taip būtų užkertamas kelias individualiai korupcijai.
- Antikorupcinis švietimas atlieka didelį vaidmenį, todėl policijos įstaigoms tikslinga glaudžiai bendradarbiauti su žiniasklaida, pateikti įvairaus pobūdžio tiksliai ir aktualią informaciją, kad visuomenės informavimo priemonėms neliktų vietos interpretacijoms, o visuomenę aktuali informacija pasiektų tiksliai, neiškraipyta.
- Prevencinės priemonės taip pat vienos iš pagrindinių korupcijos prevencijos politikos įgyvendinime, todėl tikslinga prevencines akcijas atlikti ir įgyvendinti jau mokyklose, nes augantys vaikai turi suvokti korupcijos neigiamas pasekmes. Įprotis atsilyginti tiesiogiai perduodamas iš kartos į kartą, todėl prevencinių priemonių efektyvumas ir tautos pilietiškumas turi būti skiepijamas nuo mažens.

LITERATŪRA

1. Ackerman.S.R. (2001). *Korupcija ir valdžia : priežastys, padariniai ir reforma.* . Vilnius.
2. Bankas, P. (2000). *Anticorruption in Transition. A Contribution to the policy Debate.* Washington: The World bank.
3. Caiden.G, Caiden N. (1990). *Administrative corruption In: Combating corruption. Encouraging ethics.*
4. Christian Dr., Fisanick A., Csonka P. ir kt. (2002). *Šiuolaikinis nusikalstamumas.* Kaunas.
5. Dobryninas, A. (2001). *Virtuali nusikaltimo tikrovė.* Vilnius: Eugrimas.
6. Domarkas, V. (2005). Viešojo administravimo raidos aktualijos. *Viešojo politika ir administravimas Nr. 13*, 9.
7. Dziegoraitis, A. (2001). Kova su korupcija Lietuvoje. Vilnius: konferencijoje skaitytas pranešimas.
8. Eigen, P. (2006). *Korupcijos tinklas. Kaip pasaulinio masto judėjimas kovoja su papirkinėjimu.* Vilnius: Dialogo kultūros institutas.
9. Europos socialiniai, t. i. (2011). *Korupcijos prevencijos įstatymo poveikio vertinimas.* Vilnius: LR Ministro Pirmininko tarnyba.
10. Gardiner, J. (1993). „*Apibrėžti korupciją*” *korupcijos ir reformos.*
11. Gavelis, V. (2001). *Korupcija: esmė, rūšys, veiksniai.* LR STT. Vilnius: Vaga.
12. Gavelis, V. (2001). *Socialinių ir ekonominių veiksnių įtaka nusikalstamumui.* *Korupciniai santykiai.* *Ekonomika.* Vilnius.
13. Gavelis, V. (2006). Korupcija - objektyvus valstybės veiklos mechanizmo kliuvinys. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir prspektyvos*, 2(7).
14. Graycar, A. (2013). *Understanding and Preventing Corruption.* Crime Prevention and Security Management Series Editor: Martin Gill.
15. Groose, T. G. (2000). *Antikorupciniai veiksniai ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) šalyse.* Florencija.
16. Frederickson (1997) *The spirit of public administration.*
17. Heidenheimer, A. J. (2002). *"Terms, Concepts, and Definitions" in Arnold Heidenheimer, Michael Johnston (ed.). Political Corruption. Concepts&Contexts.* New Brunswich and London: Transaction Publishers .
18. Heidenheimer, A. J. (2002). *"Terms, Concepts, and Definitions" in Arnold Heidenheimer, Michael Johnston (ed.). Political Corruption. Concepts&Contexts.* New Brunswich and London: Transaction Publishers.
19. Institutas, E. S. (2002). Europos Sąjungoje dominuojančios "Kriminalinės ir administracinės problemos" perspektyvos.
20. Jočienė, D. (1997). *Korupcija postkomunistinėse šalyse.* Vilnius.
21. Juozapavičius, R. (2005). *Skaidrumas ir korupcija Lietuvoje.* Vilnius: Pasviręs pasaulis.
22. Justickis, v. (2001). *Kriminologija. I dalis.* Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
23. Justickis, V., & Raudonienė, A. (2001). *Kriminologija.* Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
24. Karklins, R. (2005). *The System Made my Do it: Crruption in Post Communist Societies.* New York: ME Sharpe.
25. Klitgaard, R., Mac Lean-Abaroa, R., & Paris, H. L. (2005). *Korumpuoti miestai.* Vilnius: Eugrimas.
26. Krupavičius, A. (1996). *Politika ir politologija: vakar ir šiandien. Valstybės pagrindai II dalis.* Kaunas: Technologija.
27. Michael, B., Kennon, E., & Hansen, J. K. (2006). *The future of Anti-corruption measures in Lithuania.* *Viešojo politika ir administravimas*, Nr16.
28. Misevičius, V., & Urbonienė, R. (2006). *Dalykinio bendravimo pagrindai.* Šiauliai: Šiaulių universitetas.

29. Neild, R. (2002). *Public Corruption. The Dark Side of Social Evolution*. . London: Anthem press: p.13.
30. Paliduskaitė, J. (2001). *Viešojo administravimo etika*. Kaunas: Technologija.
31. Paliduskaitė, J. (2005). *Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje. Viešoji politika ir administravimas Nr.13*, 26.
32. Paliduskaitė, J. (2010). *Etikai Valstybės tarnyboje*. Kaunas.
33. Paliduskaitė, J., & Didžiulienė, R. (2002). *Viešojo administravimo etikos aspektai Lietuvoje. Viešoji politika ir administravimas, Nr.1*.
34. Paliduskaitė, Raudonienė. (2004). Antikorupcinės kultūros gairės Lietuvoje. *Kultūrologija*, 11, 55-76.
35. Piliponytė, J. (2004). *Korupcija: teoriniai bandymai apibrėžti ir paaiškinti. Sociologija Nr.2* Vniaus universitetas.
36. Piliponytė, J. (2006). *Korupcijos diagnostikos būdai ir iššūkiai pasaulyje ir Lietuvoje. Sociologija Nr. 1*.
37. Pivoriūnas, A. (1997). *Nusikaltimai valstybės tarnybai ir korupcija- problema bei jų sprendimo būdai*. Vilnius Justitia: Nr. 6.
38. Pope, J. (2000). *TI Source Book Confronting Corruption: The Elements of a National Integrity System*. Germany: Transparency International.
39. Raudonienė, A. (2002). *Modernėjanti klasikinio korupcijos apibrėžimo Lietuvoje kaita. Lietuvos teisės universiteto jurisprudencija*.
40. Rudokas, M. (1999). *Valdininkų veikloje profesonamų p problemos naujose demokratijose: klientiškumo ir korupcijos pavojai . Viešasis administravimas Lietuvoje : profesionalumo ir efektyvumo pavojai*.
41. Steponavičienė, G. (2005). *Elektroninės valdžios galimybės mažinant korupciją viešajame sektoriuje. Kaip pažaboti korupciją? Vilnius: Eurgrimas*.
42. Schmidt (2007) nti-corruption: What do we know? Research on preventing corruption in the post-communist world.
43. Šatienė, G. (2005). *Kriminalistinio korupcijos apibūdinimo ypatumai*. Jurisprudencija.
44. *Tarptautinių žodžių žodynas*. (1985). Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija.
45. Telešienė A. (2008). *"Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su nviso ir text analysis suite"*. Kaunas.
46. The World bank. (2000). *Anticorruption in Transition. A. Contribution to the policy Debate*. Washington: p.45.
47. Vaisvalavičiūtė, A. (2007). *Antikorupcinis švietimas:Lietuvos atvejis*. Viešoji politika ir administravimas.
48. Vaitiekus, S. (2002). *Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje:organizacijos ir veiksmų apžvalga*. Vilnius: Transparency International Lietuvos skyrius.
49. Vilmorus. (2014). *Korupcijos žemėlapis*. Vilnius: STT.
50. Vingevičiūtė, R. (2007). *Kovoti su korupcija gali tik skaidriai ir viešai savo veiklą vykdanči žiniasklaida*. Vilnius: Laisvosios rinkos institutas.

ŠALTINIAI

1. Alfa.lt (2013) „*Pareigūnai atkleidė, kaip vairuotojai stengiasi įsiūlyti kyšius*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/15168241/pareigunai-atskleide-kaip-vairuotojai-stengiasi-isiulyti-kysius>.
2. Alfa.lt (2016) „*Korupcija policijoje : nekaltą žmogų apkaltino nebūtu nusikaltimu*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/50054763/korupcija-policijoje-nekalta-zmogu-apkaltino-nebutu-nusikaltimu>.
3. Alfa.lt (2011) „*Palaitis : Imuniteto valdyba bus siekiama pažaboti nesąžiningus pareigūnus*“ . [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/12062673/palaitis-imuniteto-valdyba-bus-siekiama-pazaboti-nesaziningus-pareigunus> .
4. Alfa.lt (2015). „*Savų sekimas: ar policijos imuniteto pareigūnai turi imunitetą korupcijai?*“ [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/49890807/savu-sekimas-ar-policijos-imuniteto-pareigunai-turi-imuniteta-korupcijai>.
5. Alfa.lt (2017). „*Rimtas pareiškimas : ragina įsigyti vaizdo registratorių – išvelgia galimą policijos korupciją.*” [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/50138489/rimtas-pareiskimas-ragina-isiogyti-vaizdo-registratoriu-izvelgia-galima-policijos-korupcija>.
6. Alfa.lt (2013) „*Pagal korupcijos suvokimo indeksą Lietuva pakio į viršų*“ . [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/15167290/pagal-korupcijos-suvokimo-indeksa-lietuva-pakilo-i-virsu>.
7. Alfa.lt (2016) „*Sulaikytas Raseinių rajono policijos komisariato pareigūnas*“ . [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/16445199/sulaikytas-raseiniu-rajono-policijos-komisariato-pareigunas>.
8. Alfa.lt (2015) „*Korupcija policijoje : dėl neblaivaus vairuotojo kyšio tarėsi net trys pareigūnai*“ . [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/49883058/korupcija-policijoje-del-neblaivaus-vairuotojo-kysio-taresi-net-trys-pareigunai>.
9. Alfa.lt (2016) „*Kyšininko kelyje portretas : bando susitarti būdami girti, siūlo kebabą, kiaušinių, malkų*“ . [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/50114675/kysininko-kelyje-portretas-bando-susitarti-budami-girti-siulo-kebabu-kiausiniu-malku>.
10. Alfa.lt (2017) „*Daugelio metų idirbis – mažėja pareigūnams kyšius brukančių pažeidėjų*“ . [žiūrėta 2017 05 11]. Prieiga internete: <http://www.alfa.lt/straipsnis/50049036/daugelio-metu-idirbis-mazeja-pareigunams-kysius-brukanciu-pazeideju>.
11. Antikorupcinių priemonių efektyvumas. (2008). [žiūrėta 2017 01 19]. Prieiga per internetą: <http://www.silute.lt/publ/Korupcija/VMeckausko.pdf>.
12. Audience.lt. (2017) [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga per internetą: <http://opa.gemius.lt/>.
13. Delfi. (2013) „*Alytaus policijos pareigūnai už grotų uždarė du kolegas*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/alytaus-policijos-pareigunai-uz-grotu-uzdare-du-kolegas.d?id=62230805>.
14. Delfi.lt (2012). „*Korupcija Lietuvoje :ar iš tiesų situacija tokia prasta?*” [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/korupcija-lietuvoje-ar-is-tiesu-situacija-tokia-prasta.d?id=59468259>.
15. Delfi.lt (2013) „*Nuomonė: daliai kelių patrulių uniforma yra pasipelnymo šaltinis*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/projektai/archive/nuomone-daliai-keliu-patruliu-uniforma-yra-pasipelnymo-saltinis.d?id=61195683>.
16. Delfi.lt (2013). „*Dėl galimos korupcijos – dar penki tyrimai*“ [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/del-galimos-korupcijos-policijoje-dar-penki-tyrimai.d?id=60762297>.

17. Delfi.lt (2014) „D. Malaškevičius: policijos vadovai – didžiausia sistemos problema“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/d-malaskevicius-policijos-vadovai-didziausia-sistemos-problema.d?id=64004806>.
18. Delfi.lt (2014) „Ekspertai: naivu tikėtis, kad korupcija Lietuvoje vieną dieną išnyks“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/ekspertai-naivu-tikėtis-kad-korupcija-lietuvoje-viena-diena-isnyks.d?id=63992908>.
19. Delfi.lt (2014) „Policijos imuniteto vadovas: policininkai žino, kad kyši imti apsimoka“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/policijos-imuniteto-vadovas-policininkai-zino-kad-kysi-imti-apsimoka.d?id=66017928>.
20. Delfi.lt (2015) „Policija vairuotojams primena kuo skiriasi bauda už KET pažeidimą ir už kyšio davimą“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/auto/patarimai/policija-vairuotojams-primena-kuo-skiriasi-bauda-uz-ke-pazeidima-ir-uz-kysio-davima.d?id=67299282>.
21. Delfi.lt (2015) „Filmuoti vaizdai iš policijos automobilio: va, čia tavo pinigai, atiduok teises“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/filmuoti-vaizdai-is-policijos-automobilio-va-cia-tavo-pinigai-atiduok-teises.d?id=69797800>.
22. Delfi.lt (2015) „Po 20 metų tarnybos pareigūnai įkliuvo dėl įžūliai imtų kyšių“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/po-20-metu-tarnybos-pareigunai-ikliuvo-del-izuliai-imtu-kysiu.d?id=67080180>.
23. Delfi.lt (2016) „Karjera Vilniaus policijoje su smarvės prieskoniu – pareigūnai pateko į nepavydėtą situaciją“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/law/karjera-vilniaus-policijoje-su-smarves-prieskoniu-pareigunai-pateko-i-nepavydetina-situacija.d?id=70014218>.
24. Delfi.lt (2016) „Nyksta senas vairuotojų įprotis, pareigūnai džiaugiasi sąmoningumu“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/auto/patarimai/nyksta-senas-vairuotoju-iprotis-pareigunai-dziaugiasi-samoningumu.d?id=70850064>.
25. Delfi.lt (2016) „E. Jablonskas: šių dienų policija jau yra kitokia policija“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/partnerio-turinys/atvira-lietuva/e-jablonskas-siu-dienu-policija-jau-yra-kitokia-policija.d?id=72543802>.
26. Delfi.lt (2016). „E. Jablonskas : šių dienų policija jau yra kitokia policija“ [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/partnerio-turinys/atvira-lietuva/e-jablonskas-siu-dienu-policija-jau-yra-kitokia-policija.d?id=72543802>.
27. Delfi.lt (2016). „Kova su korupcija: veiksmingų priemonių rinkinys“ [žiūrėta 2017 01 29]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/partnerio-turinys/darni-lietuva/kova-su-korupcija-veiksmingu-priemoniu-rinkinys.d?id=72466616>.
28. Delfi.lt (2017) „Pareigūnai įsitikinę - korupciją keliuose beveik pavyko pažaboti“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/auto/patarimai/pareigunai-isitikine-korupcija-keliuose-beveik-pavyko-pazaboti.d?id=73678806>.
29. Delfi.lt (2017) „Ilgamečiai Kauno pareigūnai įtariamai susigundę nešvariais pinigais“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/ilgameciai-kauno-pareigunai-itariamai-susigunde-nesvariais-pinigais.d?id=74057540>.
30. Delfi.lt (2016) „Pričiuptą pavaldinį atskubėjęs vaduoti bosas, pareigūnams bruko pinigų-čia jums abiem vakarienei“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/priciupta-pavaldini-atskubebes-vaduoti-bosas-pareigunams-bruko-pinigus-cia-jums-abiem-vakarienei.d?id=74671862>.
31. Europos komisija. (2014). *Europos Komisijos „Kovos su korupcija ataskaitą ES“* (2014 m. vasario 3 d.) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-86_Lt.htm, anglų kalba.

32. Lietuva 2030. (2016) „*Lietuvos korupcijos žemėlapis*“ [žiūrėta 2017 03 19]. Prieiga per internetą: <https://www.lietuva2030.lt/lt/naujienos/1596-pristatyti-tyrimo-lietuvos-korupcijos-zemelapis-2016-rezultatai>.
33. Lietuvos policijos generalinio komisaras (2014). Įsakymas, „*Dėl policijos darbuotojų ryšių deklaravimo aprašo patvirtinimo*“. (2014 m. rugpjūčio 4 d. Nr. 5-V-690), [žiūrėta 2017 01 29]. Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=11>.
34. Lietuvos policijos generalinis komisaras (2012). Įsakymas „*Dėl informacijos apie galimas korupcijos apraiškas policijoje teikimo taisyklių patvirtinimo*“. (2012 m. rugpjūčio 14 d., Nr. 5-V-574) [žiūrėta 2017 01 29]. Prieiga per internetą: www.policija.lt/index.php?id=2796&extension=.doc&type=kdok_blob.
35. Lietuvos policijos generalinis komisaras. (2004). Įsakymas „*Dėl Lietuvos policijos pareigūnų etikos kodekso patvirtinimo*“ (2004 m. liepos 16 d. Nr. V-345) [žiūrėta 2017 01 30]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.D6A1143ECB1A>.
36. Lietuvos policijos generalinio komisaras (2011). Įsakymas, „*Dėl policijos departamento prie Lietuvos respublikos vidaus reikalų ministerijos imuniteto valdybos nuostatų ir struktūros schemos patvirtinimo*“. (2011 m. liepos 20 d. Nr. 5-V-679), [žiūrėta 2017 01 29]. Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?print=1&id=2796&page=24>
37. Lietuvos policijos generalinis komisaras. (2014.) Įsakymas „*Dėl prevencinių pokalbių su policijos darbuotojais tvarkos aprašo patvirtinimo*“. 2014 m. rugsėjo 26 d., Nr. 5-V-854) [žiūrėta 2017 01 30]. Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?print=1&id=2796&page=4>.
38. Lietuvos Respublikos seimas. (1997). *Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas*. (1997 m. liepos 2 d. Nr. VIII-371). [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0E550D6ADF0/jYNNtVQiqq>.
39. Lietuvos Respublikos Seimas. (1999). *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas* (1999 m. liepos 8d.). [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D3ED3792F52B>.
40. Lietuvos Respublikos Seimas. (2000). *Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas* (2000m. rugsėjo 26d.). [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/xEUhPgLmWt>.
41. Lietuvos Respublikos Seimas. (2000). *Lietuvos Respublikos Policijos veiklos įstatymas* (2000m. spalio 17 d.). [žiūrėta 2017 01 30]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA89372D00AA>.
42. Lietuvos Respublikos Seimas. (2000). *Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymas* (2001 m. gegužės 2 d. Nr. VIII-1649) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9C9FA25983BC/StiOBRAAYr>.
43. Lietuvos Respublikos Seimas. (2002). *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas* (2002m. vasario 28d.) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E7C18F61454>.
44. Lietuvos Respublikos seimas. (2002). *Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas*, (2002 m. gegužės 28 d. Nr. IX-904) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4DBDE27621A2/TAIS_436086.
45. Lietuvos Respublikos Seimas. (2015). *Nutarimas „ Dėl Lietuvos Respublikos Nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 metų programos patvirtinimo “* (2015 m. kovo 10 d. Nr. 648) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/13fd20601e6e11e586708c6593c243ce>.
46. Lietuvos Respublikos Seimas. (2015). *Policijos veiklos įstatymo Nr. VIII-2048 pakeitimo įstatymas* (2015 m. birželio 25 d.) [žiūrėta 2017 01 30]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/28d39920217e11e5b336e9064144f02a>.

47. Lietuvos Respublikos Seimas. (2002) *Nutarimas „Dėl Nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo“*. (2002 m. sausio 17 d. Nr. IX-711). [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1BA465565474>.
48. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. (1999). *Nutarimas „Dėl organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos prevencijos programos patvirtinimo“*. (1999 m. sausio 15 d. Nr. 62) [žiūrėta 2017 01 30]. Prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/mobile/legalAct.html?documentId=TAR.03D742ACB6E0>.
49. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. (2001). *Nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija strategijos“* (2001 m. rugsėjo 4 d. Nr. 1059) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.551AFA6F3CA2>.
50. Lrytas.lt (2014) „*Korumpuotų policininkų medžiotojui – kruvinas perspėjimas*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: http://lietuvsdiena.lrytas.lt/kriminalai/korumpuotu-policininku-medziotojui-kruvinas-perspejimas-201403281056.htm?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
51. Lrytas.lt (2015) „*Generalinis komisaras L.Pernavas – apie svajonių policiją*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <http://lietuvsdiena.lrytas.lt/aktualijos/generalinis-komisaras-l-pernavas-apie-svajoniu-policija.htm>.
52. Lrytas.lt (2017). „*Protu nesuvokiama: duoda kyšį, kuris keliskart didesnis už baudą*“ [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: http://verslas.lrytas.lt/mano-pinigai/2017/03/17/news/protu-nesuvokiama-duoda-kysi-kuris-keliskart-didesnis-uz-bauda-594201/?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
53. Lrytas.lt (2015) „*Lietuvoje minima tarptautinė antikorupcijos diena*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: http://lietuvsdiena.lrytas.lt/nelaimes/2016/12/09/news/lietuvoje-minima-tarptautine-antikorupcijos-diena-758414/?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
54. Lrytas.lt (2013) „*Policijos patruliai vairuotojus reketavo nuolat girtumą rodančiu alkoholio matuokliu*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: http://lietuvsdiena.lrytas.lt/kriminalai/policijos-patruliai-vairuotojus-reketavo-nuolat-girtuma-rodanciu-alkoholio-matuokliu.htm?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
55. Lrytas.lt (2015) „*Korumpuotu policininkų medžiotojas: net ir su įkalčiais sugauti pareigūnai neprisipažįsta*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: http://lietuvsdiena.lrytas.lt/aktualijos/korumpuotu-policininku-medziotojas-net-ir-su-ikalciais-sugauti-pareigunai-neprisipazista.htm?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
56. Lrytas.lt (2014) „*Komisaras : kyšininkavimo mastai kelių policijoje mažėja*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete : <http://tv.lrytas.lt/zinios/lietuvs-diena/2014/02/12/news/komisaras-kysininkavimo-mastai-keliu-policijoje-mazeja-148028/>.
57. Lrytas.lt (2017) „*Atskleidė kiek Lietuvai kainuoja korupcija ir kur ji šalyje didžiausia*“ [žiūrėta 2017 05 24]. Prieiga internete : http://verslas.lrytas.lt/mano-pinigai/2017/05/23/news/atskleide-kiek-lietuvai-kainuoja-korupcija-ir-kur-ji-salyje-didziausia1351254/?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.
58. Lrytas.lt (2017) „*Stambiausias kyšis kelių patruliams stulbina – užtektų geram automobiliui*“ [žiūrėta 2017 05 12]. Prieiga internete : http://auto.lrytas.lt/radaras/2017/02/07/news/stambiausias-kysis-keliu-patruliams-stulbina-uztektu-geram-automobiliui-657040/?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy.

59. Policijos Departamento prie vidaus reikalų ministerija. *Kovos su korupcija policijoje prevencinė programa (2015-2017) ir priemonių planas*. [žiūrėta 2017 01 18]. Prieiga per internetą: <http://www.policija.lt/index.php?id=17351>.
60. Reprezentacinė VRM apklausa (2015). „*Lietuvos gyventojų nuomonė apie teisėsaugą ir teismus*“. [žiūrėta 2017 01 15]. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/03/lietuvos-gyventoju-nuomone-apie-teisesauga-ir-teismus.pdf>.
61. Kova su korupcija: praktiniai pavyzdžiai. (2001) Tarptautinio seminaro medžiaga. Vilnius
62. Specialiųjų tyrimų tarnyba. *Istatymai*. [žiūrėta 2017 01 29]. Prieiga per internetą: <http://www.stt.lt/lt/teise/istatymai/>.
63. Tarptautinės studentų mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys. (2016). *Baudžiamojo kodekso aiškinamasis raštas dėl korupcijos sankcijų taikymo 225str.,226str.,227str.,228str.* [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete : http://www.slk.lt/sites/default/files/mokslas_ir_studijos_2016_straipsniu_rinkinys.pdf.
64. Tarptautinius dokumentus pasirašiusios šalys. (1999). *Civilinės teisės konvencija dėl korupcijos*. [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E6A9ED296E27>.
65. Tarptautinius dokumentus pasirašiusios šalys. (1999). *Europos Tarybos Baudžiamosios teisės konvencija dėl korupcijos*. (1999 m. sausio 27d.) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9FD3E0DFACD5>.
66. Tarptautinius dokumentus pasirašiusios šalys. (2006). *Jungtinių Tautų Konvencija prieš korupciją*. (2006m. gegužės 5d. Nr.136 –145) [žiūrėta 2017 01 26]. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.289015>.
67. *Teisės E-aktualijos 2016m.* Nr. 1(10) [žiūrėta 2017 05 03]. Prieiga internete: <http://teise.org/wp-content/uploads/2016/07/2016-aktualijos-pirmos-2.8-a.l.pdf>.
68. *Tyrimų rezultatai dėl pareigūnų papirkinėjimo*. (2016). [žiūrėta 2017 04 15]. Prieiga per internetą: <https://kysis-nusikaltimas.lt/tyrimo-duomenys/>.
69. Transparency International Lietuvos skyrius (2012), „*Korupcijos indeksas 2015m.*“ [žiūrėta 2017 02 25]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/2015-m-indekse-lietuva-gavo-61-bala-is-100-galimu-ir-uzeme-32-vieta/>.
70. Transparency International. „*Tik didesni atlyginimai korupcijos policijoje neišspręs*“ [žiūrėta 2017 05 02]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/tils-tik-didesni-atlyginimai-korupcijos-policijoje-neisspres/>.
71. Transparency International. „*Kaip policijai didinti gyventojų pasitikėjimą?*“ [žiūrėta 2017 04 19]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/policija-galetu-sekti-uzsienio-saliu-pavyzdziu-bendraudant-su-gyventojais/>.
72. Valstybinio audito ataskaita.(2016). *Kaip Valstybės įstaigos vykdo korupcijos prevenciją*. [žiūrėta 2017 03 25]. Prieiga per internetą: <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3065>.
73. Vidaus reikalų ministerija. *Korupcijos prevencija*. [žiūrėta 2017 03 19]. Prieiga per internetą: <https://vrm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/korupcijos-prevencija>.
74. Vilmorus Lietuvos korupcijos žemėlapis. (2016). [žiūrėta 2017 02 16]. Prieiga per internetą: https://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/LKZ_2016.pdf.
75. 15min.lt (2013) „*Transparency International*“ : *Lietuvos gyventojai – didžiausi Europos kysininkai*“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuvos-gyventojai-vis-dar-kysininkauja-daugiausiai-europos-sajungoje-56-351862>.

76. 15min.lt (2014) „Sergejus Muravjovas: policijoje reikia didesnių permainų kovojant su korupcija“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/sergejus-muravjovas-policijoje-reikia-didesniu-permainu-kovojant-su-korupcija-56-465762>.
77. 15min.lt (2015) „Policijos akcijos prieš kyšius „pažiba“ tapo jaunas „Audi“ gerbėjas“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete : <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/policijos-akcijos-pries-kysius-paziba-tapo-jaunas-audi-gerbejas-59-552859>.
78. 15min.lt (2016) „Policijos imuniteto vadovas E.Jablonskas: „Neskaičiuojam atleistų ir nuteistų pareigūnų – esmė ne tai“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/policijos-imuniteto-vadovas-e-jablonskas-neskaiciuojam-atleistu-ir-nuteistu-pareigunu-esme-ne-tai-59-579603>.
79. 15min.lt (2017) „Prokuratūra nutraukė buvusio Palangos policijos viršininko A.Katkausko korupcijos tyrimą“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/prokuratūra-nutrauke-buvusio-palangos-policijos-virsininko-a-katkausko-korupcijos-tyrima-59-766980>.
80. 15min.lt (2015) „Kauno policijos vadas Darius Žukauskas : už kyšininkavimą per metus atleidome 12 pareigūnų“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kauno-policijos-vadas-darius-zukauskas-uz-kysininkavima-per-metus-atleidome-12-pareigunu-59-481353>.
81. 15min.lt (2016) „Policija socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbė savo išvadas apie korupciją“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/policija-socialiniame-tinkle-facebook-paskelbe-savo-ivadas-apie-korupcija-59-567585>.
82. 15min.lt (2017) „Antikorupcijos dienos išvakarėse smulkiems pažeidėjams vietoj baudų siūlymas išguiti korupciją“ [žiūrėta 2017 05 14]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/antikorupcijos-dienos-ismakares-smulkiems-pazeidejams-vietoj-baudu-siulymas-ismuiti-korupcija-59-724022>.
83. 15min.lt (2016) „Kyšiams atsispyrusiems kelių patruliams komisaro premija, premjero palinkėjimas ir A. Juknevičiaus liaupsės“ [žiūrėta 2017 05 10]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kysiams-atsispyrusiems-keliu-patruliams-komisaro-premija-premjero-palinkejimas-ir-a-jukneviciaus-liaupses-56-751932>.
84. 15min.lt (2013) „Ramūnas Matonis : už pažeidimus atleistas pareigūnas turėtų atiduoti valstybės investicijas į jį“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/ramunas-matonis-uz-pazeidimus-atleistas-pareigunas-turetu-atiduoti-valstybes-investicijas-i-ji-56-321799>.
85. 15min.lt (2017) „Stambiausios sumos kuriomis bandė išsipirkti KET pažeidėjai“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/gazas/naujiena/gatve/stambiausios-sumos-kuriomis-bande-issipirkti-ket-pazeidejai-221-751492>.
86. 15min.lt (2015) „Lietuvos gyventojai vis dar kyšininkauja daugiausiai Europos sąjungoje“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuvos-gyventojai-vis-dar-kysininkauja-daugiausiai-europos-sajungoje-56-351862>.
87. 15min.lt (2016) „Lietuvos gyventojai vis dar kyšininkauja daugiausiai Europos sąjungoje“ [žiūrėta 2017 05 06]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vilniuje-kysiams-atspariausiu-lietuvos-policininku-pagerbimas-56-398926>.
88. 15min.lt (2014) „Policijos tyrimas : pareigūnus vertina geriau, tačiau kyšių jiems siūlo daugiau ir didesnių“ [žiūrėta 2017 05 11]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/policijos-tyrimas-pareigunus-vertina-geriau-taciau-kysiu-jiems-siulo-daugiau-ir-didesniu-56-471999>.

89. 15min.lt (2015) „Kaune korupcija įtariai pareigūnai imdavo nuo 2,89 iki 115 eurų tiko ir svaigalų butelis“ [žiūrėta 2017 05 11]. Prieiga internete: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiirnelaimes/kaune-korupcija-itariami-pareigunai-imdavo-nuo-2-89-iki-115-euru-tiko-ir-svaigalu-butelis-59-482677>.

GERBIAMAS RESPONDENTE,

Esu Kauno technologijos universiteto Viešosios politikos magistro studijų programos studentė ir atlieku kokybinį tyrimą, kuriuo siekiama įvertinti korupcijos prevencijos programų Lietuvos policijos sistemoje įgyvendinimą. Apklausa yra anoniminė, gauti rezultatai bus analizuojami ir pateikiami apibendrintai magistro baigiamajame darbe. Jūsų nuomonė yra labai svarbi.

1. Įvertinkite Jūsų manymu labiausiai pažeidžiamas korupcijos sritis Lietuvos policijos sistemoje, skalėje nuo 1 iki 5 ? (1 reiškia mažiausiai pažeidžiama, 5 - labiausiai pažeidžiama)

<i>Sritis</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Saugaus eismo priežiūra					
2. Akcizinių prekių kontrolė					
3. Ikiteisminis tyrimas ir kriminalinė žvalgyba					
4. Apgaulingas deklaracijų pildymas					
5. Informacijos ar neteisėtų daiktų pateikimas iš /į areštines					

Trumpai pagrįskite sritį, kuriai skyrėte aukščiausią balą, įvardinkite kodėl taip manote?

---

2. Kokios pažeidžiamiausios korupcijos sritys jūsų apskrityje? Įvertinkite skalėje nuo 1 iki 5. (1 reiškia mažiausiai pažeidžiama, 5 - labiausiai pažeidžiama)

<i>Sritis</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Saugaus eismo priežiūra					
2. Akcizinių prekių kontrolė					
3. Ikiteisminis tyrimas ir kriminalinė žvalgyba					
4. Apgaulingas deklaracijų pildymas					
5. Informacijos ar neteisėtų daiktų pateikimas iš /į areštines					

Trumpai pagrįskite sritį, kuriai skyrėte aukščiausią balą, įvardinkite kodėl taip manote?

---

3. Jūsų nuomone ar Lietuvos Policijos sistemoje veikiantis teisinio reguliavimo kovai su korupcija mechanizmas yra efektyvus? (pažymėti X tinkamą nuomonę)

sutinku	iš dalies sutinku	iš dalies nesutinku	nesutinku	nežinau

4. Efektyviausi kovos su korupcijos apraiškomis būdai Lietuvos policijos sistemoje? Įvertinkite skalėje nuo 1 iki 5 (1 reiškia mažiausiai efektyvus, 5 - labai efektyvus)

<i>Būdai</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Baudžiamasis persekiojimas					
2. Prevencinės priemonės					
3. Antikorupcinis švietimas					

Trumpai pagrįskite būdą, kuriam skyrėte aukščiausią balą, įvardinkite kodėl taip manote?

---

5. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis **75proc.** gyventojų pasitiki policija. Kaip Jūs manote, koks policijos imuniteto padalinių vaidmuo skatinant visuomenės pasitikėjimą policija?

---

6. Kokios, Jūsų nuomone, yra korupcijos pasireiškimą Lietuvos policijos sistemoje sąlygojančios priežastys:

- žema policijos pareigūnų kvalifikacija ir bendras išprusimas
- pernelyg maži atlyginimai
- nepakankamas korupcijos susijusios su policijos pareigūnais atvejų viešinimas visuomenės informavimo priemonėse
- ydingas sovietinių laikų požiūris į galią suteiktą Respublikos vardu ir piktnaudžiavimas ja
- kita (nurodyti) .....

7. 2016m. užregistruotas 471 policijos pareigūnų papirkimo atvejis. Šis skaičius, lyginant su 2015m., sumažėjo 42,3proc. Kaip vertinate policijos pareigūnų korupcinio elgesio pokytį Lietuvoje per pastaruosius 5 metus?

---

8. Esate kovos su korupcija Lietuvos policijoje ekspertas. Neįvardinant asmens duomenų, trumpai aprašykite korupcijos atvejį policijoje, kuris Jums įsiminė piktnaudžiavimo suteikta galia išradingumu:

Dėkoju už bendradarbiavimą.